

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE TURČIANSKE KĽAČANY

(r.2007 – 2010, s výhľadom do r.2013)

Božena Jurečková
starostka obce

október- december 2007
Schválený uznesením obecného zastupiteľstva č. / 2008

OBSAH

1. Úvod
2. Charakteristika územia a základné údaje obce
3. Súčasná urbanizácia
4. Koncepcia rozvoja urbanistického obvodu
5. Ľudské zdroje a prírodné danosti
 - Počet obyvateľov
 - Veková štruktúra obyvateľstva
 - Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva
 - Prírodný úbytok, prírastok a migrácia obyvateľstva
 - Národnostná štruktúra obyvateľstva
 - Prírodné danosti územia
6. Vzdelanie, kultúra a šport
 - Školské a mimoškolské zariadenia
 - Kultúrne zariadenia a podujatia
 - Šport
7. Občianska a technická vybavenosť
 - Technická infraštruktúra
 - Občianska vybavenosť
 - Bývanie
8. Životné prostredie
 - Starostlivosť o územie
 - Starostlivosť o vodu
 - Likvidácia odpadov
 - Starostlivosť o lesy a pôdu
 - Ochrana prírody
 - Ochrana ovzdušia
 - Poľnohospodárstvo, lesníctvo, poľovníctvo a rybárstvo
9. Ekonomika
 - Priemysel a služby
 - Zamestnanosť – nezamestnanosť
 - Štruktúra podnikateľských aktivít
10. Výber z finančnej analýzy
 - analýza príjmov
 - analýza výdavkov
 - stav záväzkov a pohľadávok
 - stav majetku
11. SWOT analýza
12. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja
13. Rozvojová stratégia
 - Opis rozvojovej stratégie
 - Ciele a priority
14. Akčný plán na roky 2007 - 2010
15. Rozpočet obce na roky 2007 - 2009
16. Finančný plán
(Rozdelenie finančných prostriedkov na programovacie obdobie 2007 – 2013)
17. Zabezpečenie a realizácia
18. Monitorovanie

1. Úvod

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turčianske Kľačany je strednodobým dokumentom, ktorý poukazuje na hlavné zámery a ciele obce v oblasti regionálneho rozvoja v tomto programovacom období, spracovaný v súlade so zákonom NR SR č. 351/2004 Zz. Predkladaný materiál pozostáva (aj keď nie je rozdelený v obsahu) z 3 častí – ekonomické a sociálne východiská, kapitol rozvojovej stratégie a realizácie vrátane finančného zabezpečenia.

Možno ho charakterizovať ako program, ktorý na jednej strane špecifikuje prvoradé potreby a úlohy obce v rozvoji technickej infraštruktúry, v starostlivosti o životné prostredie, ľudské zdroje, sociálnu oblasť a pod. a na strane druhej navrhuje opatrenia a spôsoby na dosiahnutie vytýčených cieľov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je základným programovacím dokumentom podpory regionálneho rozvoja na lokálnej úrovni. Nadväzuje na príslušné strategické dokumenty a programové dokumenty podpory na regionálnej úrovni. Na národnej úrovni ide predovšetkým o národný strategický referenčný rámec (NSRR), Plán rozvoja vidieka (PRV), Programový doplnok (PD) a (sektorové) operačné programy a na regionálnej úrovni o Program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja (PHSR) ŽSK. Tieto dokumenty predstavujú nielen rozšírenie komplexnosti podpory realizácie NSRR v období rokov 2007-2013, ale vytvárajú aj predpoklad na zabezpečenie konzistencie v podpore regionálneho rozvoja, a tým aj zvýšenie účinnosti strategického plánovania tejto podpory a prípravy projektov v programovacom období 2007-2013.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Turčianske Kľačany vychádza aj z vykonanej ankety formou dotazníka. Tento program bol tvorený priebežne a na jeho spracovaní sa podieľali poslanci obecného zastupiteľstva, obecný úrad a občania obce.

Z hľadiska zabezpečenia vysokej úrovne ochrany životného prostredia a príspevku k integrácii environmentálnych aspektov do prípravy a schvaľovania tohto strategického dokumentu so zreteľom na podporu trvalo udržateľného rozvoja musí byť dodržaný postup v zmysle Zákona NR SR č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tým rozvojový program spĺňa kritérium možnosti financovania z verejných zdrojov (EÚ, ŠR SR, VÚC, obec) určených na regionálny rozvoj.

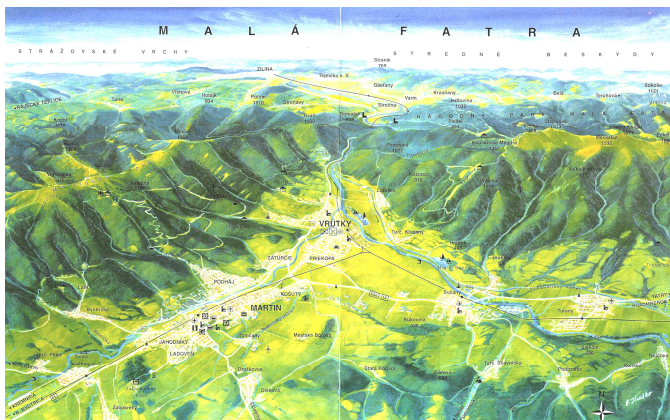
2. Charakteristika územia a základné údaje obce

Z geologického hľadiska je územie obce súčasťou karpatskej sústavy, ktorej vznik podmienil najmladší horotvorný proces – alpínske vrásnenie. Usadeniny druhohorného mora sa zachovali v okolí len vo forme erózných zvyškov. V ére treťohôr vznikali v kotline najväčšie vrstvy usadenín. Vývoj v štvrtohorách je charakteristický postupným zahlbovaním toku rieky Turiec a Váh. Súčasné obrysy dostalo katastrálne územie počas uvedených procesov.

Samotné územie obce sa nachádza v severovýchodnom okraji Turčianskej kotliny, (ale patrí do povodia Váhu) a má prevážne svahovitý charakter s južnou expozíciou. Chotár je na odlesnenej pahorkatine s početnými náplavovými kužeľmi. Má nívne a hnedé lesné pôdy a rendziny.

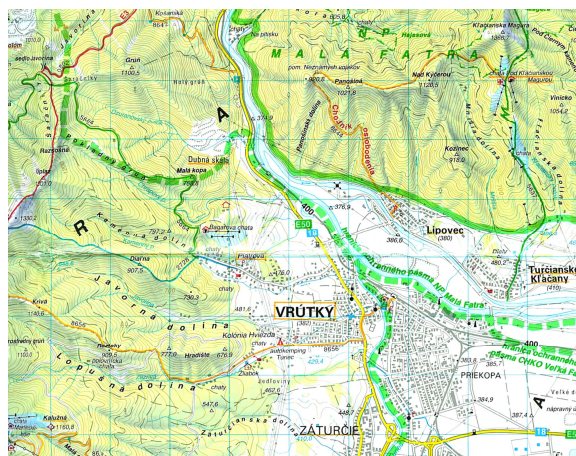

Územie možno zaradiť do klimatickej mierne teplej oblasti, horskej poľnohospodárskej výrobnnej oblasti. Priemerná ročná teplota je 7 – 8 °C, priemerný úhrn zrážok je v kotline 700 – 800 mm. Priemerný počet dní so snehovou pokrývkou je 80 v kotline. Celá Turčianska kotlina je dobre vetraná, kde prevládajú severné vetry. Katastrálne územie obce (1 221 ha) leží

v nadmorskej výške od 397,5 m n.m., do 1366,6 m n.m. Rastlinstvo okolia zaujalo svojráznou krásou a rozmanitosťou. Prvé doklady o prítomnosti človeka v tomto priestore sú z neolitu tj. z neskorej doby kamennej, čo potvrdzujú archeologické nálezy najmä v okolí obce.

V celej histórii obce sa jej obyvatelia prevažne zaoberali poľnohospodárstvom, prácami v lese, plnctvom, tkáčstvom a chovom hospodárskych zvierat a k týmto činnostiam pridruženými remeslami. Ťažké sociálne pomery v rokoch I. svetovej vojny a po nej donútili viacerých našich občanov opustiť svoj rodný kraj za prácou do Ameriky a Kanady, aby tak zabezpečili prostriedky na obživu svojich rodín. Aj v období

medzi dvomi svetovými vojnami sa väčšina obyvateľov živila málo výnosným poľnohospodárstvom, prácou v lese pri ťažbe a spracovaní a zväžaní dreva pre pílu budapeštianskych podnikateľov Schultz a Pollák, plnctvom a kachliarstvom. Niekoľkým sa podarilo nájsť prácu v martinských fabrikách – stoličkovej, celulózke a u stavebných firiem. Maloroľníci doplňovali poľnohospodársku činnosť remeselným spriadaním vlny, tkaním plátna, kobercov, súkna, vyšívaním. V obci najstaršími povolaniami boli poľnohospodári, kachliari, kováči, neskôršie pribudli aj krajčíri. V obci sa voľakedy používal trojpoľný systém obrábania pôdy s vysokou výmerou úhorov. Najčastejšie pestovanými plodinami boli jačmeň, ovos, zemiaky, strukoviny a z technických plodín – konope. Neskôr sa začala pestovať aj pšenica, pohánka, darilo sa aj pestovaniu ľanu a ovocia. Bol rozšírený chov hovädzieho dobytku a oviec.

Obec Turčianske Kľačany sú vstupnou bránou do Národného parku Malá Fatra. Kľačianska Magura (1367 m n.m.), je štátna prírodná rezervácia od r.1976 na ochranu prirodzených drevín tvoriacich podmienky pre výskyt hlucháňa obyčajného alebo medveďa hnedého. Už v laténskej dobe ľud púchovskej kultúry budoval nové sídla, jedným z menších osád v Turci bola aj osada HRÁDOK V KĽAČANOCH. Pomenovanie je pravdepodobne odvodené od staroslovenského slova „kläča“ – kobyľa, použitom vo význame osady zameranej na chov koní. Paradoxne napriek svojmu historickému pôvodu, prvá písomná zmienka je až z roku 1374.

Súčasnú situáciu obce možno určiť do severnej časti Turčianskej kotliny, severne od rieky Váh, 6 km východne od mesta Vrútky, vtesnané medzi Vážsky derivačný kanál a vrchy Krivánskej Malej Fatry.

Od konca stredoveku patrili Kľačany sklabinskému hradnému panstvu. Obec ležala bokom od frekventovaných ciest, chránená tokom Váh, preto bola uchránená od rôznych

rabovačiek a exekúcií. So susednými obcami boli Kláčany dostupné len kompou cez Váh. Až po vybudovaní vodného diela bola vystavaná aj prístupová cesta od Lipovca.

Názov obce sa výrazne nemenil napr. r. 1374, 1403 – Kelechen, r. 1773 – Klicsin, Klacžany, 1786 – Klicschin, Kláčani, 1808 – Kelecsény, Klecsény, Kláčany, 1863, 1892 – 1907 – Klicsin, 1873- 1888 – Klicsén, 1913 – Vágkelecsény, 1920 – 1946 – Kláčany, od 1946 po súčasnosť – Turčianske Kláčany.

3. Súčasná urbanizácia

Pôvodne bola obec budovaná ako uličná vidlicová zástavba so zrubovými a murovanými trojpriestorovými domami so sedlovou, valbovou strechou, pôvodne pokryté slamou neskôr šindľom a eternítom.

Súčasná urbanistická forma sa vyvinula z historického pôdorysu, z ktorého sa presúva ťažisko novej výstavby do okrajových častí. Urbanizácia obce je obrazom daností prostredia, ktoré obyvatelia využívali pre svoju potrebu posledných približne tisíc rokov a sú geograficky dané. Prirodzenou hranicou intravilávu je kanal rieky Váh. Hranicu katastra tvorí rieka Váh a hrebeň Malej Fatry. Stredom obce preteká potok Kláčianka, ktorý síce zastavané územie rozdeľuje, ale svojimi parametrami nie je prekážkou, naopak je estetickým prvkom. Závažnejšiu rolu z hľadiska prekážok zohrávajú 2 prvky civilizačného úsilia – Vážsky kanál a štátna komunikácia III. triedy. Tiež významné obmedzenia spôsobujú ochranné pásma Národného parku Malá Fatra.

4. Koncepcia rozvoja urbanistického obvodu

Obec je členená do dvoch typických urbanistických okrskov, je to stará a nová časť. Do starej časti patria ulice Malá a Veľká strana, ktoré sú z historického hľadiska najstaršie. Nové nároky na rozvoj obce a funkčné využitie územia je hlavným cieľom aktualizácie UPN-Z obce, ktorá sa v súčasnosti spracováva.

Pri riešení nárokov je nutné rešpektovať súčasné a navrhované koridory zariadení technickej infraštruktúry a ich ochranných pásiem, rešpektovať ochranné pásma vodných zdrojov a tokov, rešpektovať stupne ochrany v národných parkoch, ako aj jednotlivé prvky územného systému ekologickej stability, rešpektovať poľnohospodársky a lesný fond, riešiť dopravné napojenie stredísk rekreácie na regionálnu cestnú sieť vrátane cyklotrás, považovať obec Turčianske Kláčany za nástupné centrum horskej turistiky regionálneho významu, vytvoriť priestor na dobudovanie nových aktivít CR.

Tiež je nutné splniť požiadavky územno plánovacej dokumentácie vyššieho stupňa, napomáhať rozvoju obcí a tým vyrovnávať rozdielnosti medzi mestom a vidiekom, zachovať špecifický ráz vidieckeho priestoru, vytvárať podmienky dobrej dostupnosti k sídelným centrá, rešpektovať existenciu pamiatkovo chránených historických súdelných a krajinných štruktúr, preferovať rozvoj a vybavenosť pre horský turizmus, zohľadňovať pri umiestňovaní činností na území ich predpokladaný vplyv na ŽP, zmeny hraníc intravilánu, kapacít rekreačných lôžok, prírastky bytov, rozvoj športových zariadení riešiť len v súlade s UPN.

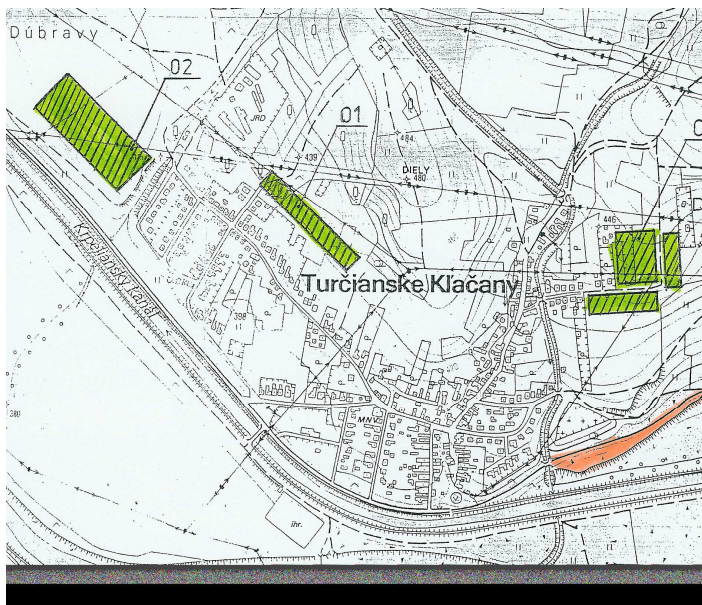

Z hľadiska funkčného využívania obce, možno zastavané územie obce členiť na obytnú funkciu, výrobnú funkciu a športovo-rekreačnú funkciu.

Funkčná zložka bývania je základným činiteľom rozvoja riešeného územia. **Základnú urbanistickú koncepciu ovplyvňujú okrem uvedených podmienok, tieto hlavné faktory :**

- **vymedzenie riešeného územia,**
- **morfológia terénu, vrátane násypov cestných telies ,**
- **Vážsky kanál**
- **Národný park Malá Fatra**

Pri koncipovaní rozvoja sa vychádza z rešpektovania daností súčasného stavu a riešenia požiadaviek harmonického, proporčného a ekologicky vyváženého rozvoja. Obytné funkcie obce sa riešia v rámci intravilánu a na nových plochách nadväzujúcich na súčasné zastavané územie. Nové územné a územnotechnické podmienky pre novú bytovú výstavbu, s cieľom pozitívne ovplyvniť migráciu a stabilizáciu obyvateľstva sú riešené v oblastiach – Dolný Podžiar 42 bytových jednotiek (pôvodne až 67 RD), Horné a Dolné Dlhé (2,5 ha), Pod novým ihriskom (2,2 ha). Základnou ideou urbanistického usporiadania priestoru bolo vytvorenie ulice – parku. Umiestňovanie stavieb na minimálnu vzdialenosť k západnej hranici je v obci zaužívané a vychádza zo stáročných skúseností, preto sú takto navrhované aj domy v novom súbore. Občianska vybavenosť rieši dokompletizovanie siete základnej OV ako aj kapacít na rozvoj turizmu a CR, vo väzbe na predpokladaný nárast návštevníkov rieši UPN aj špeciálne zariadenia CR (požičovne, infocentrá, atď). Riešenie výrobných funkcií je z hľadiska súčasných daností žiadúce rozvíjať hlavne intenzifikovaným využívaním plôch v areáli bývalých majetkov (pre rozvoj PD Kľ. Magura) a pod cintorínom (na vytvorenie podnikateľskej zóny). Riešenie rekreácie , turizmu , športu a CR je situované do južných svahov Malej Fatry, kde obec Turčianske Kláčany má mimoriadne podmienky na rozvoj, najmä v časti Mikanová a Biele brehy.

5. Ľudské zdroje a prírodné danosti

Obec Turčianske Kláčany patrí medzi menej ľudnaté sídla v okrese. Prírodné danosti umožňujú ďalší rozvoj, najmä v oblasti turizmu a cestovného ruchu.

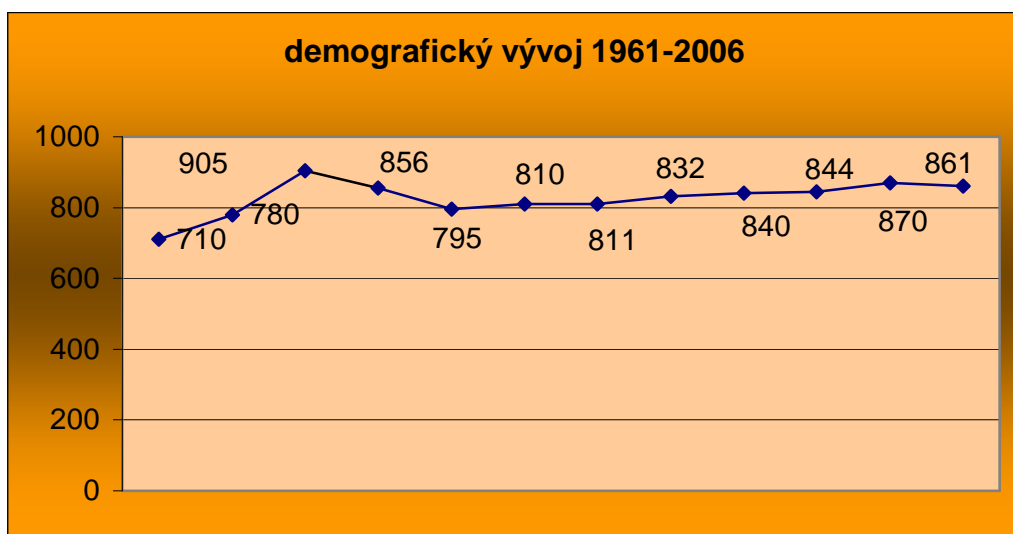
5.1. Počet obyvateľov

Posledné sčítanie obyvateľov, domov a bytov sa na území Slovenskej republiky uskutočnilo 26. mája 2001 (pozn. predtým sa sčítanie uskutočnilo v rokoch 1961, 1970, 1980 a 1991). Bolo uskutočnené metódou samosčítania a boli ním zisťované demografické, sociálne a kultúrne charakteristiky obyvateľstva a tiež niektoré vybrané ukazovatele o bytovom a domovom fonde a tiež o vybavenosti domácností niektorými predmetmi dlhodobej spotreby.

Najstaršie údaje sú z r. 1715 mala 14 domácností, 1720 už 62 domov a 380 obyvateľov. Na základe ďalších získaných údajov možno konštatovať, že bol nasledovný historický demografický vývoj : v 1828 – 364 obyv., 1869 -540, 1880-504, 1890-457, v 1900 –529, 1910 – 591, 1921 –563 , 1930 – 649, 1940 –619 , 1948 –626 ,

Ďalšie roky	Muži	Ženy	Spolu
1961	358	352	710
1970	384	396	780
1980	437	468	905
1991	411	445	856
1995	386	409	795
2000	400	410	810
2001	395	416	811
2002	414	418	832
2003	418	422	840
2004	422	422	844
2005	436	434	870
2006	431	430	861

Pozn. údaje rokov 2002 až 2006 sú zhodné s údajmi DÚ pre prídely dane

5.2. Veková štruktúra obyvateľstva

Veková štruktúra obyvateľstva obce Turčianske Kľačany odzrkadľuje štruktúru obyvateľstva, ktorej charakteristickou črtou je zvyšovanie počtu obyvateľov v produktívnom veku.

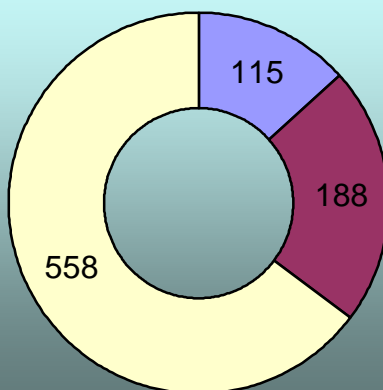
	0 -14	15-59	15 – 54	Nad 60	Nad 55	Spolu
	M+Ž	Muži	Ženy	Muži	Ženy	
1961	170	219	216	46	59	710
1970	170	230	208	68	104	780
1980	214	252	233	86	120	905
1991	165	263	230	69	129	856
2001	105	259	232	83	132	811
2002	112	282	279	71	88	832
2003	117	292	258	73	100	840
2004	116	293	257	76	102	844
2005	120	284	275	87	104	870
2006	115	289	269	85	103	861

Pozn. Údaje z roku 2001 zaznamenali podiel produktívneho obyv. v rámci SR 62,3% a ŽSK – 62,2%, predproduktívnych SR-18,9%, ŽSK-20,4%, poproduktívnych SR – 18%, ŽSK – 17%.

Z tabuľky vyplýva vývoj skladby obyvateľstva v obci a z toho nárast počtu poproduktívnych obyvateľov. V roku 2006 v T.Kľačanoch je vykazovaný nasledovný pomer predproduktívnych -13,4%, poproduktívnych – 21,8% a produktívnych – 64,8%.

Z analýza vyplýva, že v súčasnosti je možné uvažovať s výraznejším rastom počtu obyvateľov, len pri ďalšom posilnení migrácie smerom do obce napr. novou výstavbou. V prípade prisťahovania nových obyvateľov, hlavne mladých rodín dáva predpoklady k postupnému vylepšeniu demografického vývoja.

pomer produktívneho obyvateľstva 2006

Z ekonomického hľadiska je daná štruktúra vyhovujúca, nakoľko pomerne veľká časť je produktívneho obyvateľstva.

Miera nezamestnanosti v r. 1998 – 10,13 %, 1999 – 16,82 % (72 ev. nezamest.), 2003- 12,72 %, 2004 – 13,59 %, v roku 2005 – 9,15 %, . Najvyššie hodnoty dosiahla v roku 1999.

Miera nezamestnanosti v ŽSK je v rokoch 2001-2005 pod priemerom SR a pokles kopíruje trend nezamestnanosti v SR. (V roku 2005 bola miera nezamestnanosti ŽSK – 9,33%, v okrese Martin – 8,9%, v roku 2006 ŽSK- 7,03 a okres – 6,31%).

V rámci kraja je zaznamenaná skutočnosť nárastu podielu žien na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie z 54,4% v roku 2005 na 56,01% v roku 2006.

Ekonomicky aktívni	1970	1980	1991	2001
Muži	211	233	227	214
Ženy	139	189	199	194

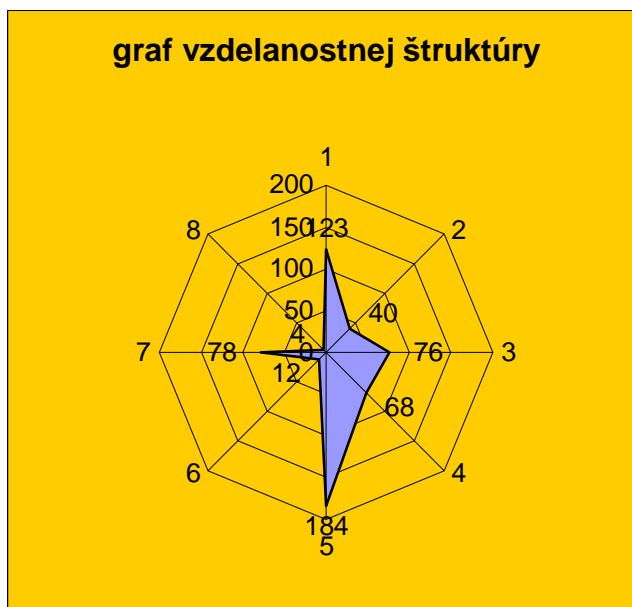
Priemerný vek obyvateľov Turčianskych Kľačan podľa údajov z r. 1995 bol 39,8 rokov, z toho muži 38,8 a ženy 40,8.

5.3. Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva má pre rozvoj obce zásadný význam.

Na základe údajov poskytnutých OcÚ je vzdelanostná štruktúra obyvateľstva obce k 1.1.2007 nasledovná :

Najvyšší skončený stupeň školského vzdelania	M+Ž
Základné	123
Učňovské (bez maturity)	40
Stredné odborné (bez maturity)	76
Úplné stredné učňovské (s mat.)	68
Úplné stredné odborné (s mat.)	184
Úplné stredné všeobecné	12
Vyššie	
Vysokoškolské bakalárske	
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	78
Vysokoškolské doktorandské	4
Ostatní bez udania šk. vzdelania	
Ostatní bez školského vzdelania	
Deti do 16 rokov	115
Spolu	

Z tabuľky vidieť, že najväčší počet obyvateľov disponuje úplným stredným vzdelaním, druhou najväčšou skupinou sú obyvatelia so základným vzdelaním a nezanedbateľnou sú aj obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním. Z hľadiska ďalšieho vývoja a uplatnenia sa na trhu práce, je potrebné naďalej zvyšovať počet obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním.

5.4. Prirodzený prírastok - migrácia obyvateľstva

Odzrazom ekonomickej situácie obyvateľstva v obci je aj jeho prirodzený prírastok. Nasledujúca tabuľka zobrazujú prirodzený prírastok, resp. úbytok ako aj migráciu obyvateľstva od roku 1996 po rok 2006 :

Rok	Stav na začiatku	Živonarodení	Priťahovaní	Zomrelí	Odstahovaní	Celkový prírastok (+) /úbytok (-)
1996	795	2	20	14	12	-4
1997	791	4	17	16	12	-4
2000		6	15	4	7	+10
2001	810	Údaje neznáme				
2002	811	7	16	8	7	+8
2003	832	9	22	9	18	+4
2004	840	10	22	12	13	+7
2005	844	6	31	7	11	+19
2006	870	9	11	11	18	-11

Z tabuľky vidieť, že okrem rokov 1996, 1997 a 2006 je vykazovaný pravidelný medziročný prírastok obyvateľstva. Prírastok je zaznamenaný aj v päťročnom cykle. Pozitívny demografický vývoj potvrdzujú aj ostatné podporné ukazovatele ako napr. úmrtnosť, uzavieranie sobášov alebo živonarodení.

5.5. Národnostná štruktúra obyvateľstva

Národnosťou sa rozumie príslušnosť osoby k národu, národnostnej menšine alebo etnickej skupine. Pre určenie národnosti nie je rozhodujúca materinská reč, ani reč, ktorú človek väčšinou používa alebo lepšie ovláda, ale jeho vlastné rozhodnutie o príslušnosti k národu, národnostnej menšine či etnickej skupine. Nižšie uvedená tabuľka zobrazuje národnostnú štruktúru obyvateľstva podľa údajov zistených pri sčítaní obyvateľstva v jednotlivých rokoch:

Národnosť	1970	1980	1991	2001
Slovenská	776	897	839	800
Maďarská				1
Rómska				
Česká	4	7	14	9
Moravská				
Rusínska				
Ukrajinská				
Nemecká				
Poľská				1
Ruská				
Bulharská				
Nezistená		1	3	

Z tabuľky vidieť, že štruktúra obyvateľstva je takmer homogénna, s dominantnou slovenskou národnosťou.

Podľa náboženského vyznania bolo v r. 2001: rim.kat.213 , evanjelikov a.v.460 , grek.kat.1, 0-pravosl. , 0-reform.cirkev ,0- nábožen.c. svedkovia jeh. , ev.cirkev metodistická 3, 0-brat. jednota bapt. , 0-cirkev advent. , 0-apoštol.cirkev ,2- kresťanské zbory, 2-cirkev bratská . Vidieť, že za hodnotené obdobie sa spektrum veriacich rozšírilo.

Pre porovnanie podiel obyvateľov rim.-katolíckeho vyznania v SR je takmer 79% a podiel v ŽSK je 75,5%. Podiel obyvateľov evanjelickej cirkvi a.v. je v SR takmer 7% a v rámci ŽSK 10,5%.

5.6. Prírodné a klimatické podmienky

Obec je súčasťou Turčianskej kotliny, ktorá je typom hlbokaj, celistvej tektonickej depresie s rázom priekopovej prepadliny, vyplnenej prevažne kvartérnymi sedimentami. Hladko modelovaný, prevažne rovinný až stredne zvlnený reliéf s terasami a náplavovými kužeľmi v podhorí vytvára charakter esteticky a krajinársky vyváženej poľnohospodársky využívanej krajiny.

Klimaticky patrí územie do mierne teplej a chladnej horskej oblasti s výrazne geografickou výškovou stupňovitosťou.

Poľnohospodársky intenzívne využívaná pôda má vplyv na zloženie pokryvu. Tvoria ho väčšinou poľnohospodárske kultúry pestované na ornej pôde a trvalé trávnaté porasty. Medzi nimi sa zachovali fragmenty prírody blízkych bylinných spoločenstiev a porastov drevín rastúcich mimo lesa. Dotvárajú malebný obraz krajiny, ale najmä plnia nezastupiteľnú funkciu genofondovo významných lokalít a interakčných prvkov systému ekologickej stability, ktoré umožňujú prežívanie a rozmnožovanie mnohých nielen rastlinných, ale aj živočíšnych druhov a sú potenciálnym zdrojom ich šírenia do okolitého prostredia.

Priemerná ročná teplota Turčianskej kotliny je asi 7-8°C, vo vrcholových častiach Malej Fatry klesá pod 2°C, 60-70 dní býva celodenný mráz. Najteplejším mesiacom je júl, kedy v dolinách dosahuje teplota 17°C, na vyšších miestach pohoria 12-14°C.

Rozloženie zrážok je závislé od nadmorskej výšky. Ročný zrážkový priemer je 700 až 800 mm v kotline, 1200 až 1400 mm v pohorí. Najviac zrážok pripadá na jún, júl (až 90 mm) najmenej vo februári (od 45 – 80 mm).

Výška snehovej pokrývky a počet dní so snehom sú úmerné nadmorskej výške, v kotline je priemerný počet dní 80 a v Krivánskej časti Malej Fatry až 180 dní. Výška pokrývky v kotline sa pohybuje od 30 do 40 cm, vo vrchných miestach Malej Fatry až 120 cm. Prevládajúcimi vetrami sú SZ a to ako v letnom, tak i v zimnom období. Krivánska časť Malej Fatry je pretiahnutá smerom JZ-SV, teda kolmo na smer prevládajúcich vetrov a má podstatný vplyv na veterné pomery tejto oblasti.

Treba uviesť, že v Turčianskej kotline sú časté inverzie vznikajúce pod vplyvom tlakovej výše.

6. Vzdelanie, kultúra a šport

6.1. Školské a mimoškolské zariadenia

Pôvodne sa na triedy využívali priestory bývalej evanjelickej školy (r. 1968 bola prestavaná na modlitebnicu), neskôr deti sa učili v priestoroch postaveného kultúrneho domu (od 1968 do 1982) a od r. 1982 obec užíva základnú školu svojpomocne vybudovanú. Podľa údajov z roku 2000 mala obec len 1 štátnu základnú školu pre 1. – 4. ročník s 30 žiakmi . V súčasnosti je obec zriaďovateľom 1 základnej školy bez právnej subjektivity pre 1. až 4. ročník so 65 deťmi (vrátane integrovaných detí) a školskou jedálňou. Škola integruje deti s telesným postihnutím a poskytuje výuku anglického jazyka od 1.ročníka.

. Ostatné stredné školy majú možnosť navštevovať v okresnom meste a iných obciach okresu. Naozaj široký záber profesií ponúkajú Združené stredné školy vo svojich učebných a študijných odboroch. Ponúkajú tiež pomaturitné a nadstavbové vzdelávanie. Zo špeciálnych škôl, ktoré sídlia v Martine, treba uviesť, že najmä zabezpečujú vzdelávanie detí a mládeže vyžadujúcej si osobitný prístup.

Nadregionálny význam má lekárska fakulta so sídlom v Martine, ktorá zabezpečuje vysokoškolské vzdelávanie. Celoslovenský význam má Vysoká škola dopravy a spojov v Žiline. Zámerom v budúcnosti by malo byť zlepšenie technického stavu a vybavenia školy.

ZÁKLADNÁ ŠKOLA

Zameranie objektu

ZÁKLADNÁ ŠKOLA

Architektonické a stavebné riešenie

6.2. Kultúrne zariadenia a podujatia

V obci je zriadený Kultúrny dom (svojpomocne postavený v rokoch 1961-1964), s kapacitou 120 osôb. Na uskutočňovanie väčších podujatí slúži viacúčelová sála s kapacitou 200 stoličiek.

V obci veľmi dobre funguje Obecná knižnica. Podľa údajov z roku 2000 obec vykazovala 3 475 knižných jednotiek a 50 evidovaných čitateľov. V súčasnosti eviduje 4535 knižných jednotiek, 86 čitateľov a ich počet vďaka dotácie z rozpočtu obce neustále stúpa.

Kultúrny život v obci sa sústreďuje predovšetkým v kultúrnom dome kde referát OcÚ pri organizovaní kultúrnych podujatí úzko spolupracuje so spoločenskými organizáciami a školou. Pri obecnom úrade úspešne pôsobí ZPOZ- človek človeku, ktorého ťažiskom činnosti je zamerané na organizovanie všetkých občianskych obradov (svadby, pohreby, uvítania do života, stretnutia s jubilantami). V obci pôsobí ženský spevácky súbor Briezka. Medzi významné každoročné podujatia patrí organizovanie sympózia ľudových sochárov.

Svojpomocne bol vybudovaný dom smútku podľa projektovej dokumentácie ÚHA Martin, ktorý je v užívaní od r. 1992.

Ďalším zámerom v tejto oblasti, by malo byť trvalé pôsobenie na kultúrne povedomie občanov širokou paletou kultúrno-spoločenských podujatí.

Kultúrne pamiatky

V chotári obce je významnou historickou stavbou architektonická dominanta kostolík so zvonnicou z 18. storočia. Pred obecným úradom je pamätník, ktorý obec venovala obetiam protifašistického odboja. Východne od intravilánu obce sa na kopci Hrádok nachádzalo opevnené púchovské sídlisko, následne opätovne vystavané a obývané aj v 10. – 12. storočí. V obci T.Kľačany nie sú evidované žiadne národné kultúrne pamiatky.

6.3. Šport

Obyvatelia obce majú možnosť bohatého športovania. Najdlhšiu históriu píše turistika, lyžovanie a futbal. Futbalový štadión je jeden z najmodernejších a najlepšie udržiavaných v okrese. Okrem hlavného štadióna je v obci ešte funkčný starý futbalový štadión, a školské ihrisko. V obci boli aktívne aj ostatné športy, ktoré postupne zanikli, podobne ako zjazdové lyžovanie, ktoré malo vytvorené dobré podmienky na Kľačianskej Magure. V súčasnosti je aktívne už len hasičstvo.

V budúcnosti by bolo vhodné doplniť o nenáročné športové plochy pre rodinné športovanie (streetbal, petang, bouwling, turistika, cykloturistika, šach, a pod.). Na rekreačné zjazdové lyžovanie sa využíva obľúbené stredisko na Mikanovej, ktoré v súčasnosti už plne nevyhovuje požiadavkám návštevníkov, lyžiarov. Pre bežecké lyžovanie býva upravovaná trať na úpätí M.Fatry, smerom na Lipovec. V okolí obce sú tiež dobré celoročné podmienky na korčuľovanie. V lete na cyklotrase a v zime na prírodnom ľade.

Cez obec vedie zelená turistická značka k chate na Kľačianskej Magure a hrebeň Malej Fatry.

V súčasnosti je aktívna TJ Pokrok T.Kľačany, najmä futbalový oddiel, ktorý sa stará o všetky vekové kategórie a dorastenky Dobrovoľného hasičského zboru. Aktivity tiež vykazujú neregistrované ženy a dorastenky v pravidelnom cvičení a neregistrovaní dorastenci s mužmi v posilovaní v priestoroch, ktoré si vybudovali svojpomocne.

Zámerom by malo byť podporovanie všetkých športových podujatí a vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj rôznych druhov športu nielen pre aktívnych organizovaných športovcov ale aj ostatných obyvateľov a návštevníkov.

7. Občianska a technická vybavenosť

7.1. Technická infraštruktúra

7.1.1. Elektrická sieť

Elektrifikácia obce bola urobená už v roku 1929. Sídelný útvar Turčianske Kľačany je zásobovaný z transformovne 110/22kV ŽOS Vrútky, cez hlavné zásobné linky.

Z tejto linky sú vyvedené odbočky ukončené v trafostaniciach, ktorých je v intraviláne obce 7 ks. Z distribučných trafostaníc sú vedené vzdušné a kábelové vývody na sekundárny rozvod. Dĺžka sekundárnych rozvodov je 8 192 bm.

Vzhľadom na vzrastajúci dopyt po elektrickej energii môžeme konštatovať, že dnešné rozvody nie sú postačujúce a bude potrebné ich posilniť a rozšíriť. Problémom sú aj zastaralé, poruchové trafostanice.

Verejné osvetlenie je riešené výbojkovými svetelnými bodmi (125 – 250 W), ktoré sú prevážne upevnené na podporných stĺpoch sekundárnej elektrickej siete pomocou výložníkov, alebo na konzolách betónových stĺpov vzdušného osvetlenia. V súčasnosti je v harijnom a z časti nefunkčnom až bezpečnosť ohrozujúcim stave. Počet svietidiel je 78.

7.1.2. Rozvod plynu

Obec nie je plynofikovaná.

7.1.3. Zásobovanie teplom

Zdroje tepla väčšieho rozsahu sa v obci nenachádzajú ani zdroje na výrobu netradičných druhov energie. Rodinné domy sú zásobované teplom individuálne z domových kotolní. V ďalšom období bude v tejto oblasti obec strategicky postupovať podľa vypracovanej koncepcie.

7.1.4. Telekomunikačná sieť, poštové služby

Úroveň poskytovaných služieb je potrebné hodnotiť na základe zabudovaných kapacít technologických zariadení, rozsahu sietí, ale aj automatizáciou prevádzky. MTO Turčianske Kľačany je začlenený do SMTD Martin. Počet prípojk: cca 212 pevných liniek (v roku 1998 bolo vykázaných celkom 208 HTS, z toho 188 bytových).

Údaje o počte mobilných telefónov nie sú dostupné. V katastrálnom území sa nachádza vykrývač mobilnej telefónnej siete Eurotel (na Dieliku) a vykrývač rádia Twist. V prevádzke je aj mikrovlnná sieť internet Gaya. Z dôvodu rozširovania informácií elektronickou formou je potrebné umožniť širokej verejnosti prístup k nim, čím sa vytvorí predpoklad pre lepšiu informovanosť o možnostiach zamestnania sa, o možnostiach vzdelávania a podnikania.

Poštová prevádzka je organizovaná formou doručovacích obvodov. Okresný prepravný

uzol Vrútky so zberným miestom Martin je napojený na zberný prepravný uzol Žilina automobilovou poštou a železničnými kurzami.

Obecný rozhlas je funkčný, pokrýva celý intravilán obce.

Vykrývač TV signálu je situovaný pre túto oblasť na Krížave (Martinské hole).

7.1.5. Dopravná sieť

Základným predpokladom rozvoja každého regiónu je jeho dostupnosť. Rozvoj dopravnej infraštruktúry ovplyvňuje jednak hospodársky rozvoj regiónu, ale aj spôsob života a životnú úroveň jeho obyvateľov. Preto je dôležité vychádzať zo súvislostí usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry.

Cestná doprava

Na nadradený cestný dopravný systém je obec napojená prostredníctvom štátnej cesty III. triedy, prechádzajúcou intravilánom obce, vo vlastníctve ŽSK. Existujúce analýzy Slovenskej správy ciest konštatujú u ciest II. a III. triedy nevyhovujúci stavebný stav u 10-20% vozoviek. Tento alarmujúci stav je spôsobený oneskorením cyklickej obnovy vozoviek. Komunikácia Lipovec – T. Kľačany je opravená v celej šírke profilu.

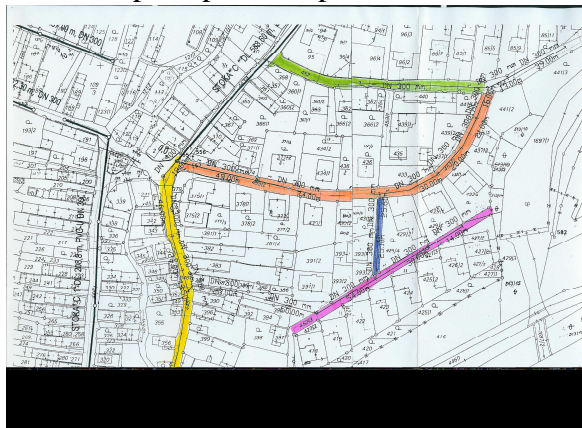
Cesty v obci si vyžadujú realizovať do roku 2013 postupnú komplexnú rekonštrukciu položením nových uzatváracích asfaltových vrstiev (kobercov), po zrealizovaní sietí technickej vybavenosti – plyn a kanalizácia.

Rizikom pre ďalší rozvoj nie je ani zmena trasy diaľnice v blízkosti intravilánu obce, nakoľko je veľmi výhodne vedená v extraviláne popri derivačnom kanáli.

. Obecných komunikácií je cca 7,5 km. V katastri obce sa nachádza niekoľko cestných mostov - cez kanál, potok. Časť komunikácií a mostov sú majetkoprávne nevysporiadané. Obcou prechádza značená cyklotrasa (červená značka).

Obec je napojená na spoločnú MHD s obcami Bystrička, Lipovec, Vrútky a Martin.

V budúcnosti je nutné majetkoprávne doriešiť komunikáciu T.Kľačany – Sučany a tiež ju zrekonštruovať.

Železničná doprava

Rozvoj priemyslu v druhej polovici 19.storočia, podmienil výstavbu železníc Rakúsko-Uhorska. Výstavba trate Košice – Bohumín bola schválená ako koncesovaná, pôvodne len jednokolačná. Výstavba trate Vrútky – Šalgotarián bola štátnou železnicou. Obcou železničná trať neprechádza. Najbližšia železničná stanica sú Vrútky, kde je železničné spojenie na obidve železničné trate t.j. Košice – Žilina, Bratislava resp. Bohumín a tiež Vrútky – Zvolen alebo B.Bystrica.

Letecká doprava

V blízkosti do 8 km je situované letisko Tomčany, ktoré bude slúžiť na nepravidelnú vnútroštátnu leteckú dopravu, v súvislosti s podnikateľskými aktivitami regiónu..

Asi 35 km od obce leží významnejšie letisko Žilina, ktoré slúži pre potreby severozápadného Slovenska. Je zaradené do kategórie potenciálnych medzinárodných letísk.

7.1.6. Vodné elektrárne

Katastrom obce T. Kľačany je vedený energetický vážsky kanál Krpeľany – Lipovec. Vodná nádrž elektrickej priehrady Sučany je vzdialená 3,5 km. Malé vodné sa zatiaľ v obci nenachádzajú.

7.2. Občianska vybavenosť

Občianska vybavenosť predstavuje jednu z najdôležitejších funkčných zložiek sídelného útvaru. Zahŕňa a plní významné funkcie, ktoré možno sústrediť do dvoch základných okruhov – funkcie prevádzkové a funkcie priestorové. Prevádzkové funkcie súvisia s prevádzkovými procesmi (výuka, predaj, atď), funkcie priestorové sa prejavujú ako funkcie sídlotvorné a výtvarno-estetické.

7.2.1. Sociálna infraštruktúra

Naša obec patrí do regiónu, kde sa musia riešiť nepostačujúce kapacity zariadení sociálnej starostlivosti a zaostalosť priestorovej vybavenosti. Na území obce nie je zriadené žiadne zariadenie pre poskytovanie sociálnych služieb, mimo opatrovateľskej služby v zriaďovateľskej pôsobnosti obce a rozvozu stravy starším a imobilným občanom. Pre stravovanie seniorov obec zriadila vývarovňu pri ZŠ. Z rozpočtu obce sa tiež poskytujú príspevky pre zdravotne postihnutým občanom alebo viacdenným rodinám.

7.2.2. Zdravotnícka infraštruktúra

V obci sa nenachádza žiadne zdravotnícke zariadenie ani ordinácie lekárov. Zdravotnú starostlivosť zabezpečujú zdravotné ambulancie na Vrútkach a v Martine.

Odborné vyšetrenia poskytuje Fakultná nemocnica Martin. Nemocnica poskytuje zdravotnú starostlivosť pre spádovú oblasť okresu Martin. Zabezpečuje tiež oblasť záchranej zdravotnej služby, ktorá patrí do spádovej oblasti okresu Martin.

7.2.3. Bývanie

Bývanie je uznané ako základná ľudská potreba, ktorá by mala byť uspokojovaná na úrovni adekvátnej celkovému stupňu sociálno-ekonomického rozvoja spoločnosti.

Problém bývania vytvára záväzok pre verejné subjekty (štát, obce), aby sa angažovali pri jeho riešení. Sú vrstvy obyvateľstva, ktoré vzhľadom na charakter bytu ako tovaru, nie sú schopné si samy obstaráť adekvátne bývanie. Zasahovanie štátu do problematiky bývania, jeho štruktúrovaná podpora jednotlivých skupín populácie, sa rieši prijatím a uplatňovaním bytovej politiky.

Úroveň bývania výrazne ovplyvňuje kvalitu života občanov. Súčasná bytová výstavba je nedostatočná, čo negatívne vplyva na prirodzenú reprodukciu populácie a obmedzuje mobilitu obyvateľstva.

Je potrebné sa zamerať a postupne odstraňovať zanedbanosť existujúceho bytového fondu, podporiť opravy a rekonštrukcie bytov (v rodinných domoch), pripraviť pozemky na výstavbu nových rodinných domov.

V roku 1720 mala obec 62 domov.

Nasledovná tabuľka zobrazuje domový a bytový fond, v ďalších rokoch:

Domový a bytový fond	1961	1970	1980	1991	2001	2006
Domy spolu		212	252	294	296	330
Trvale obývané domy	174	202	245	258	248	
- z toho: rodinné domy	174	201	243	256	247	
Neobývané domy		10	7	36	48	
Byty spolu					314	
Trvale obývané byty	182	215	255	268	265	

Ukazovatele úrovne bývania sú : priemerný počet obytných miestností na 1 byt, priemerný počet osôb na 1 obytnú miestnosť, priemerná výmera bytov a obytných miestností. Pre porovnanie úrovne uvádzam údaje SR , ŽSK a okresu Martin.

Priemerný počet obytných miestností na trvale obývaný byt je v SR – 3,21 a v ŽSK – 3,22. Priemerný počet osôb na 1 obytnú miestnosť je v SR – 1,0 , v ŽSK – 1,06 a v okrese Martin 1,14. Podľa údajov sčítania obyvateľstva r. 2001 v T. Kľačanoch je priemerný počet obývaných miestností **3,79** na jeden trvalo obývaný byt a priemerne bývajúcich osôb na jednu obytnú miestnosť **0,81**. Celkove treba hodnotiť bytový fond v obci ako priemerný, pretože v jednotlivých ukazovateľoch (plošné štandardy, veľkosť obytnej plochy a počet osôb na 1 obytnú miestnosť) dosahuje hodnoty okresného a krajského priemeru. Strategickým cieľom bytovej výstavby by malo byť dosiahnuť bežný európsky štandard. Nová výstavba IBV tieto hodnoty ďalej pozitívne ovplyvní a priblíži k európskym parametrom.

7.2.4. Obchodná sieť

Pre porovnanie rozvoja obce je potrebné uviesť, že v roku 1998 boli vykazované dve predajne potravín a jedna predajňa s rozličným tovarom. Vychádzajúc z údajov r. 2000 , zo zariadení základnej občianskej vybavenosti sa na území obce nachádzali predajne potravín , rozličného tovaru, pekárne. V súčasnosti funkciu zásobovania obce základným spotrebným tovarom plnia 3 malometrážne predajne rozličného tovaru – COOP Jednota, Potraviny Hanka a ADL potraviny.

7.2.5. Verejné stravovanie

Základné vybavenie tejto skupiny občianskej vybavenosti zastupujú 2 pohostinské zariadenia , reštaurácie, ale aj školská jedáleň, rekreačné zariadenie, penzión MITRO a iné. Väčšinou sa jedná o celoročné prevádzky.

7.2.6. Služby

Základné služby sú v obci zastupené, mimo administratívnych služieb samosprávy, predovšetkým autodopravou, stolárstvom, karosérskymi prácami, účtovníctvom, ekonomickým poradenstvom, nákladnou dopravou a obchodom. Medzi vyššiu občiansku vybavenosť patria zariadenia pestovateľskej muštárne a pestovateľskej pálenice (foto). V sezóne 2006/2007 navštívilo 1516 zákazníkov a vyrobilo sa 41 108 l liehu. V priestoroch PD Magura pôsobí biofarma (foto) s chovom 250 ks oviec a s výrobou ovčiarskych výrobkov. Bolo by vhodné doplniť o služby ako kaderníctvo, obuvníctvo, hodinárstvo a pod.

7.2.7. Ubytovacie zariadenia

Zo zariadení tejto skupiny možno všetky zaradiť medzi vyššiu občiansku vybavenosť. Patria sem objekty nachádzajúce sa v prevážnej miere v samotnej obci a rekreačnej oblasti Malá Fatra. Jedná sa o turistickú ubytovňu (20 lôžok), penzión MITRO PD Kľačianska Magura (20 lôžok), prenajímateľné súkromné objekty o celkovej kapacite 6 lôžok celoročne a v letnej sezóne o niekoľko ďalších lôžok viac.

8. Životné prostredie

„Životným prostredím je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov, vrátane človeka, a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú: ovzdušie, voda, horniny, pôda, organizmy.“

Priemysel a energetika, doprava a ťažba nerastných surovín majú okrem hospodárskeho významu negatívny vplyv na prírodné prostredie.

Medzi hlavné ciele v oblasti regionálnej ochrany životného prostredia patria opatrenia na jeho ochranu a tvorbu, na obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, na podporu efektívneho využívania prírodných zdrojov a na zlepšenie technickej infraštruktúry.

Strategickým zámerom obce by malo byť zachovanie existujúceho dobrého stavu ŽP a ďalšie zvyšovanie jeho kvality elimináciou slabých stránok a neustálou osvetou a výchovou o stave ŽP a faktoroch pôsobiacich na kvalitu ŽP.

8.1. Starostlivosť o územie

Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určuje zásady a vecnú a časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Obec má spracovaný územný plán obce.

8.2. Starostlivosť o vodu

Starostlivosť o vodu je vymedzená v zákone č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (vodný zákon). Tento zákon vytvára podmienky na všestrannú ochranu povrchových vôd a podzemných vôd vrátane vodných ekosystémov a od vôd priamo závislých krajinných ekosystémov, na zlepšenie stavu povrchových vôd a na ich účelné a hospodárne využívanie. Kvalita vody v tokoch je ovplyvňovaná produkciou priemyselných a splaškových vôd.

Územie obce spadá do povodia rieky Váh. Kvalita vody v koryte Váhu je nevyhovujúca, zaradená do IV. resp. V. triedy znečistenia.

Zásobovanie pitnou vodou

Vodovodná sieť je v obci od roku 1939. V zmysle zákona č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. V súčasnom období dodávku pitnej vody ako aj odkanalizovanie zabezpečuje Turčianska vodárenská spoločnosť a.s. Martin, ktorej akcionárom je aj obec T. Kľačany (4 130 akcií).

Z hľadiska zásobovania pitnou vodou, patrí obec do sústavy Martinský skupinový vodovod. Zdroj vody pre obec je prameň „Mníšia“, ktorého kapacita je 23,0 l/s. Z vodojemu (60m³) je vedené zásobné potrubie oceľové DN 250mm v celkovej dĺžke 2581,4 bm. Z neho je napojený rozvodný vodovodný rád obce.

Rozvodné vodovodné potrubia sú DN 200, 150, 100 mm z ocele, liatiny a PVC. Sieť je zokruhovaná, celá obec je v jednom tlakovom pásme. Dĺžka rozvodnej siete je 9,4 km na ktorej je 316 ks prípojk. Na rozvodnom potrubí sú zriadené aj požiarne hydranty, ktorých funkčnosť je ročne kontrolovaná.

Odkanalizovanie

Obec T.Kľačany v súčasnosti buduje kanalizačnú sieť, s podporou prostriedkov ISPA. Kanalizácia odvádza odpadové vody kanalizačným zberačom do ČOV Vrútky cez prečerpávaciu stanicu situovanú v obci.

Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia je potrebné prednostne zabezpečiť vybudovanie kanalizačných prípojk do objektov.

8.3. Likvidácia odpadov

Obec má zmluvu na likvidáciu odpadov uzavretú so spoločnosťou Brantner Fatra Martin s.r.o. Ročne uloží okolo 235 t komunálnych odpadov. Za rok 2006 sa vykázali nasledovné výsledky separovaných zložiek – 9,6 t skla, 0,6t plastov, 5 t papiera, 0,2 t opotrebovaných batérií.

Po prepočte na obyvateľa to predstavuje 273 kg /rok komunálneho odpadu a 17,8 kg/rok vyseparovaných zložiek, čo poukazuje na vysoké percento separácie odpadov, ktoré po doplnení, (možno predpokladať) sa ešte zvýši. Poplatky za likvidáciu odpadov sú v spodnej polovici zákonnej možnosti a nepostačujú na vykrytie vzniknutých nákladov. V roku 2003 boli vykázané najnižšie náklady na tonu odpadov 1166,- Sk a v roku 2006 sú vo výške 1734,- Sk. V ďalšom období v odpadovom hospodárstve bude obec postupovať podľa vypracovaného programu odpadového hospodárstva, čo je jedným zo základných nástrojov stratégie v tejto oblasti, kde si obec uvedomuje najmä prínos separácie odpadov. Sú vytvorené zberné miesta, ktoré v súčasnosti výrazne rozširuje s cieľom zefektívnenia odpadového hospodárstva.

8.4. Starostlivosť o lesy a pôdu

Základným právnym predpisom upravujúcim starostlivosť o les je zákon č. 326/2006 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov.

Podľa tohto zákona sú lesy jedným z najväčších bohatstiev našej vlasti, sú jednou zo základných zložiek životného prostredia a poskytujú trvalý zdroj drevnej hmoty pre priemyselné odvetvia. Lesy ovplyvňujú a zlepšujú podnebie, vodné a pôdne pomery, vytvárajú prirodzené prostredie pre mnohé druhy rastlín a živočíchov, aj ich spoločenstiev, uchovávajú prírodné krásy a sú zdrojom zdravia a osvieženia pre obyvateľstvo.

Územie obce je súčasťou Žilinského kraja, patrí do zemiakársko-ovocnej poľnohospodárskej oblasti. Prevládajú hnedé lesné pôdy.

V katastrálnom území obce je asi 800 ha lesných pozemkov. Z toho je asi 350 ha ochranných lesov a takmer 80 ha zaberá štátna prírodná rezervácia Kľačianska Magura, s V. stupňom ochrany. Ostatné lesy spadajú pod III. stupeň ochrany, čo veľmi obmedzuje vlastníkov pri obhospodarovaní. Asi 95% výmery lesov obhospodaruje Urbárske pozemkové spoločenstvo Turčianske Kľačany.

Okrem hospodárenia v lesoch, ktoré sa riadi lesným hospodárskym plánom, sú možnosti na rozvoj turistiky a rekreácie. Návštevný poriadok NP MF umožňuje verejnosti využívať lyžiarske vleky na Dlhej lúke, Galijách a pri chate na Kľačianskej Magure. Z obce vedie turistický chodník na chatu a pokračuje na hrebeň Malej Fatry.

Nasledujúca tabuľka zobrazuje zloženie pôdneho fondu v ha:

Výmera k.ú.	Poľnohospodárska pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	intravilán	Poznámky
12 206 075	3 001 227	7 998 260	712 233	304 739	Údaje r.2000

Obec hraničí s katastrami obcí Sučany, Lipovec, Martin. Hustota obyvateľstva na km je 66. Poľnohospodárska pôda ocenená podľa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek má orná pôda priem. cenu 3,25/ 2,15.-Sk., poľnohosp. pôda 1,36/ 1,12 a ttp 1,00/0,92.- Sk/m. Priemerná cena pôdy bola určená 2,15.- Sk/m.

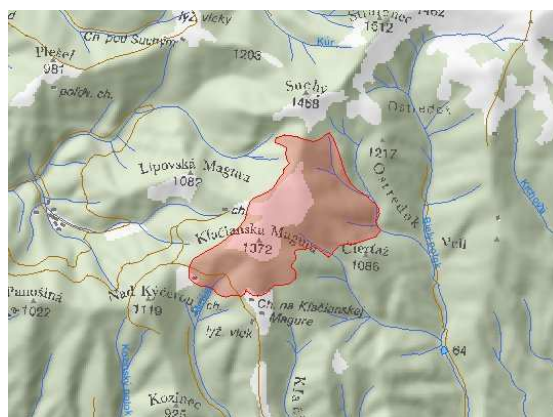
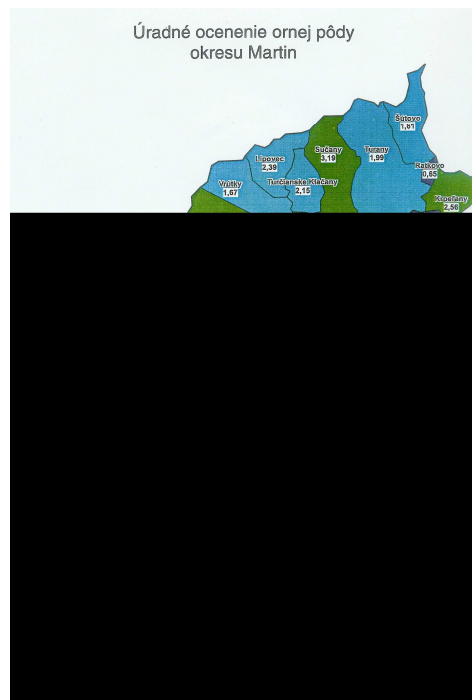
Vlastníci a užívatelia lesov sú povinní zabezpečiť hospodárenie v lesoch odbornými lesnými hospodármi. Významným právnym nástrojom na ochranu poľnohospodárskeho pôdneho fondu je zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov.

Kvalita pôdy patrí medzi najvýznamnejšie faktory využívania a ďalšieho rozvoja územia. Veľmi významný a podstatný vplyv na kvalitu pôdy v regióne majú exhaláty vznikajúce spaľovaním uhlia, čo v konečnom dôsledku spôsobuje okysľovanie pôdy a výskyt ťažkých kovov. To má negatívny dopad na živočíšnu výrobu.

8.5. Ochrana prírody

Základným právnym predpisom na ochranu prírody je zákon 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Kataster obce zasahuje do územia NP Malá Fatra. Územie NP MF je súčasťou územia európskeho významu SKUEV 0252 Malá Fatra. Severná časť katastra obce sa nachádza na území NP, kde v zmysle cit. zákona platí tretí stupeň ochrany. Časť katastra patrí do ochranného pásma NP MF, kde platí druhý stupeň ochrany a južná časť k.ú. patrí do prvého stupňa ochrany. Na ostatnom území platí prvý stupeň ochrany. V severnej časti extravilánu obce sa nachádza časť štátnej prírodnej rezervácie – NPR Kľačianska Magura, s piatym stupňom ochrany. Tiež sa nachádzajú genofondovo významné lokality – Dolný tok Kozineckého potoka, časť lokality Biele brehy. Časť katastrálneho územia obce sa nachádza v chránenom vtáčom území SKCHVÚ 013 Malá Fatra.

Východne od intravilánu sa nachádza kopec Hrádok sídlisko púchovskej kultúry a tiež počiatkov zakladania obce.

8.6. Ochrana ovzdušia

Zákon č. 478/2002 Z. z. o ochrane ovzdušia upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania.

V regionálnom meradle sa uplatňujú škodliviny zo spaľovacích procesov, oxid siričitý, oxidy dusíka, uhlíkovodíky, ťažké kovy. Doba zotrvania týchto látok v ovzduší je niekoľko dní, preto môžu byť v atmosfére prenesené do vzdialenosti niekoľko tisíc km od zdroja.

Z ekologického a environmentálneho hľadiska situácia v regióne závisí od druhu a intenzity ekonomických aktivít a od štruktúry, intenzity a charakteru osídlenia.

Vývojový trend emisií základných znečisťujúcich látok z priemyselnej výroby je klesajúci, ako dôsledok sprísňujúcej sa legislatívy. Naopak ku nárastu znečisťovania prispieva nárast automobilovej dopravy a návrat niektorých domácností k vykurovaniu pevnými palivami v dôsledku nárastu cien plynu a elektrickej energie. K hlavným zdrojom znečisťovania priamo v intraviláne možno zaradiť ,hlavne v zimných mesiacoch, domácnosti vykurované fosílnymi palivami a prevádzku pestovateľskej pálenice.

8.7. Poľnohospodárstvo, lesníctvo, poľovníctvo a rybárstvo

8.7.1. Poľnohospodárstvo

Nízka, dokonca záporná rentabilita, keď nákupné ceny nepokrývajú vynaložené náklady pri produkcii kľúčových produktov rastlinnej a živočíšnej výroby, spôsobujú nedostatočnú tvorbu vlastných finančných zdrojov na reprodukciu základných prostriedkov, inováciu technologických liniek a obnovu zastaralého, opotrebovaného mechanizačno-dopravného parku. Výrazná podkapitalizácia odvetvia prvovýroby zužuje priestor pre nástup uplatnenia najnovších poznatkov v oblasti výživy a reprodukcie hospodárskych zvierat a intenzifikácie rastlinnej výroby. Poľnohospodárska pôda ocenená podľa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek má orná pôda priem. cenu 1,99.-Sk. Na živočíšnu a rastlinnú výrobu sa zameriava Poľnohospodárske družstvo Kľačianska Magura , ktorá má pôdu v prenájme. Dosahuje dobré výsledky nielen v poľnohospodárskej výrobe, ale aj v pridružených činnostiach, v agroturistike, výrobe mliečnych výrobkov a pod.

8.7.2. Lesníctvo

Výmera katastrálneho územia obce je 1 220,61 ha , z toho tvorí lesná pôda 799,83 ha . Hospodárenie v súkromných lesoch zabezpečuje obnovené spoločenstvo URBÁR, pozemkové spoločenstvo T. Kľačany.

8.7.2. Poľovníctvo a rybárstvo

Nezvyčajne pestrá rozmanitosť živočíchov sa prejavuje aj v bohatstve poľovnej zveri. Vyskytuje sa tu medveď hnedý, rys, líška, vlk . Hlavným druhom poľovnej zveri sú prevážne jeleň obyčajný, srnec hôrny, diviak, zajac poľný. Revír obhospodaruje Poľovné združenie Magura, ktoré má okolo 27 členov. V prenájme má cca 2 350 ha poľovníckeho revíru. Aj rybolov má v obci viacročnú tradíciu. O vodné toky a chov rýb , sa stará miestna organizácia SRZ.

9. Ekonomika

9.1. Priemysel a služby

Reštrukturalizácia ekonomiky od r. 1989 mala významný dopad aj na zamestnanosť obyvateľstva obce. V obci pôsobí niekoľko podnikateľských subjektov, vo väčšine sa jedná o malých a drobných podnikateľov živnostníkov. Dominantným podnikateľským subjektom

je PD Kľačianska Magura, zaoberajúce sa rastlinou a živočíšnou výrobou ako aj pridruženými službami v agroturistike.

Strategickým zámerom by malo byť zlepšenie podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít s dôrazom na zvýšenie úrovne zamestnanosti a kvality služieb pre obyvateľov obce a zachovania úrovne životného prostredia.

9.2. Štruktúra podnikateľských aktivít

Podnikateľská sféra má v obci toto zastúpenie – 1 poľnohospodárske družstvo, žiadne akciové spoločnosti, žiadne verejné obchodné spoločnosti, jedna spoločnosť s ručením obmedzeným, 1 výrobné družstvo, žiadny štátny podnik, celkove 5 právnických osôb. Počet živnostníkov podľa živnostenského registra je 10 (32 bolo podľa údajov k 31.12.1998) registrovaných subjektov, so širokým spektrom ohlásených činností.

Medzi najväčšie podnikateľské subjekty v obci patrí poľnohospodárske družstvo Kľačianska Magura.

Strategickými zamestnávateľmi v okrese Martin sú : Volkswagen Martin, Ecco Martin, ŽOS Vrútky, Trim Leader Košťany n./T, Coop Jednota T.Teplice.

9.3. Zamestnanosť – nezamestnanosť

Prevažná časť obyvateľstva dochádza za prácou do okresného mesta Martin alebo do Vrútok. Vývoj miery nezamestnanosti (MN) z celkového počtu ekonomicky činného obyvateľstva je nasledovný :

1998 – 10,13 %
1999 – 16,82 %, 72 EN
2003 – 12,72 %, 72 EN
2004 - 13,59 %, 72 EN
2005 - 9,15 %, 72 EN

Najvyššie hodnoty dosiahla v roku 1999 takmer 17 %. Miera nezamestnanosti v ŽSK je v rokoch 2001-2005 pod priemerom SR a pokles kopíruje trend nezamestnanosti v SR. (V roku 2005 bola miera nezamestnanosti ŽSK – 9,33%, v okrese Martin – 8,9%, v roku 2006 ŽSK- 7,03 a okres – 6,31%).

V rámci kraja je zaznamenaná skutočnosť nárastu podielu žien na celkovom počte uchádzačov o zamestnanie z 54,4% v roku 2005 na 56,01% v roku 2006.

Z prezentovaného prehľadu je zrejmé, že miera nezamestnanosti dosiahla najvyššie hodnoty v roku 1999 a odvtedy má klesajúci charakter. V záujme udržania tohto trendu je potrebné vytvárať vhodné a motivujúce podmienky pre potencionálnych zamestnávateľov, ako aj samozamestnávateľov – malých podnikateľov a živnostníkov.

Tiež je potrebné uviesť, že z trvale žijúceho obyvateľstva je 50,3 % ekonomicky aktívnych obyvateľov . V predproduktívnom veku je 13,4 % a v poproduktívnom veku 21,8 %.

Miera nezamestnanosti v ŽSK je v rokoch 2001-2005 pod priemerom SR a pokles kopíruje trend nezamestnanosti v SR. (V roku 2005 bola miera nezamestnanosti ŽSK – 9,33%, v okrese Martin – 8,9%, v roku 2006 ŽSK- 7,03 a okres – 6,31%).

Zaužívaným a najbežnejším ukazovateľom hodnotenia miery vyspelosti ekonomiky a miery životnej úrovne je tvorba hrubého domáceho produktu. Slovensko v tomto ukazovateli je na 21. priečke zo 27 štátov EU. Pri porovnávaní tvorby HDP v krajoch, v Žilinskom kraji sa

vytvorilo 98 956 mil Sk v roku 2000, 2001- 108 628, 2002 – 116860, 2003 – 125038, 2004 – 142 185 mil.Sk (SR- 1 355 262 mil.Sk).

Objektívnejšie porovnávanie je tvorba HDP na obyvateľa, kedy možno porovnávať skutočný ekonomický potenciál a výkonnosť

SR : 2000 – 174 295.-Sk, 2002 - 206 647.-Sk, 2004 – 251797.-Sk

ŽSK: 2000 – 142 746.- 2002 – 168 705.- 2004 – 204 935.-Sk/obyv.

V rámci ŽSK výkonnosť ekonomiky pozitívne ovplyvnili zahraničné investície, čo malo priamy dopad nielen na pokles miery nezamestnanosti, ale aj na rast priemernej mesačnej mzdy. V ŽSK síce nedosahuje ešte v období 2001-2005 priemer SR, ale trend je pozitívny.

Vývoj priemernej mzdy v ŽSK je nasledovný 2001 – 11526.-Sk, 2002-12 775.- 2003 – 13 640.- 2004 – 15 039.- 2005 – 16 417 .- (SR-18 433.-Sk).

10 . Výber z finančnej analýzy

10.1. Prehľad majetku a zdrojov

Dlhodobý majetok obce je od roku 2001 stabilný, predstavujú ho najmä budovy a ostatný dlhodobý finančný majetok. Obežný finančný majetok tvoria bežné účty.

10. 2. Inventarizácia majetku (v tis. Sk)

Inventarizácia bola vykonaná v zmysle platných predpisov k 31.12.2007:

-budovy, stavby	26 097 tis.Sk
- stroje a zariadenia	1 727
- dopr.prostriedky.....	162
- pozemky.....	999
- akcie VaK.....	4 130
- obstarávací	949
- OTE	330
- obeživá	5 280
SPOLU	39 674 tis. Sk

10.3. Prehľad pohľadávok a záväzkov, úverová záťažnosť

Jedným z najdôležitejších ukazovateľov pri hodnotení verejných výdavkov je úverová zadlženosť. Obec T. Kľačany nevykazuje za hodnotené obdobie žiadne úverové zaťaženie. Stav záväzkov a pohľadávok je relatívne nízky k rozpočtu obce (výdavky 10 292 tis. Sk), pohľadávky dosahujú 67 tis. Sk ,čo predstavuje 0,6% a záväzky 437 tis. Sk čo je 4,2%, ale stav záväzkov je vyšší ako stav pohľadávok.

Obec nemá dôvod vzhľadom na dostatočný objem likviditných prostriedkov problém priebežne a načas uhrádzať svoje záväzky.

10.4. Analýza príjmov a výdavkov

Príjmová časť rozpočtu obce je tvorená z príjmov bežných, kapitálových a finančných operácií. Bežné príjmy sa delia na daňové a nedaňové. Kapitálové príjmy tvoria príjmy z predaja majetku – pozemkov a budov. Do finančných operácií patria prevody z jednotlivých fondov a prijaté úvery.

Daňové príjmy sú tvorené podielom na daniach v správe štátu a daňami v správe mesta. Bežné príjmy sa delia na daňové a nedaňové.

Kapitálové príjmy sa tvoria predajom majetku.

Do finančných operácií patria prevody z jednotlivých fondov a prijatých úverov.

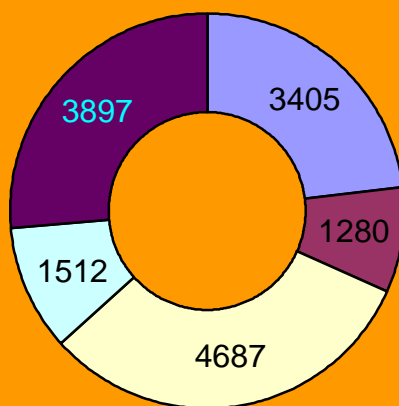
Na základe uvedeného prehľadu príjmov možno konštatovať, že dlhodobý rozhodujúcim podielom na tvorbe príjmov sú podiely výnosov daní FO a transfer na prenesený výkon štátnej správy (takmer 85 %). Druhým významným zdrojom je daň z nehnuteľností a ostatné miestne dane (za psa, odpady, automaty, verejné priestranstvo), ktoré predstavuje 12%. Poplatok za odpady je určený v dolnej polovici výšky, ktorú umožňuje zákon č. 223/01 Zz., čo ale nepostačuje na vykrytie všetkých nákladov. Príjem na obyvateľa v roku 2004 bol 6 727.-Sk. V roku 2006 je príjem na obyvateľa až 18 226.- Sk.

Štruktúra príjmov (v tis. Sk)

	2004	2005	2006
Daňové príjmy	1 034	5 268	3 405
Nedaňové pr.		911	1 280
Granty, transf		2 556	4 687
Kapitálové pr.		3 080	1 512
Finanč. operác.		691	3 897
CELKOM	5 456	12 506	14 781

Pozn. od 1.1.2005 sa uplatňuje financovanie samospráv po fiskálnej decentralizácii (zmena daňových a nedaňových príjmov, zmena transferu...) Podľa údajov OcÚ sú uvedené hodnoty jednotlivých rokov.

pomer zdrojov príjmu 2006

Čerpanie výdavkov je úmerné dosahovaným výsledkom v príjmovej časti.

Z prehľadu vidieť, že sú nedostatočné prídely z výnosov daní, naviac nie je priestor na vytvorenie vlastných príjmov, možno malá rezerva sa vytvorí prerozdelením prostriedkov na výdavky verejnoprospešných prác (kosenie, čistenie).

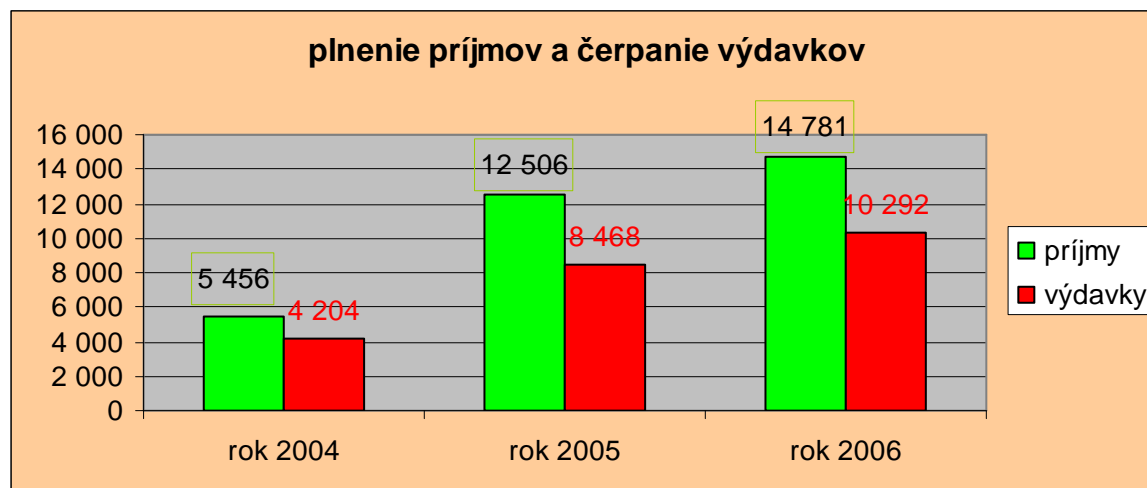
Výnos z daní FO vôbec nepostačuje na reprodukciu majetku a vôbec neposkytuje možnosti investovať z vlastných prostriedkov do nových rozvojových programov. Prostriedky nepostačujú ani na výkupy pozemkov, ktoré sú v porovnaní s okolitými štátmi ešte aj dedičstvami rozdrobené a teda niekoľkonásobne náročnejšie pri vysporiadaní.

Nárast výdavkov na verejnú správu je spôsobený postupným presunom kompetencií zo štátu na obce. Jediný spôsob úspory výdavkov je v riešení spoločných úradov prípadne v zlučovaní obcí.

Čerpanie rozpočtovaných výdavkov v tis. Sk

Výdavky	2004	2005	2006
Skutočnosť čerpania výdavkov	4 204	8 468	10 292
Z toho :			
Správa	1 833	1 780	2 127
Požiarna ochrana	84	102	189
Údržba ciest	269	132	101
Likvidácia odpadov	404	451	463
MHD		131	130
Ochrana ŽP		26	5
Aktivačné práce	93	148	194
Verejná zeleň	21	25	59
Verejné osvetlenie		153	170
Telovýchova	255	299	323
Kultúrny dom	190	202	173
Príspevky	117	5	30
Knižnica	25	35	27
SPOZ + Briezka	37	86	57
Rozhlas		10	4
Dom smútku	55	55	288
Členské		17	18
Základná škola	573	1 898	3 560
Sociálne zabezpečenie	3	40	21
Kapitálové výdavky		1 175	2 364

Vzhľadom na uvedené možno skonštatovať dodržiavanie finančnej disciplíny pri čerpaní výdavkov rozpočtu vzhľadom ku schváleným príjmom, dosahovanie stanovených výsledkov hospodárenia ako splnenie predpokladaných cieľov pri porovnávaní rozpočtovaných a skutočných príjmov a výdavkov (aj keď niektoré kapitoly sú prečerpávané), čo vedie k primeranej likvidite svojich záväzkov voči všetkým veriteľom.

11. SWOT analýza

Vnútročné faktory pôsobiace na rozvoj obce Turčianske Kľačany

Silné stránky

- Výhodná geografická poloha
- uspokojivá sieť technickej infraštruktúry (kanalizácia, voda, rozhlas)
- zavedený separovaný zber odpadov,
- existencia ochranných pásiem NP a vodných zdrojov,
- pokrytie signálom mobilných operátorov,
- blízkosť rekreačno-športového vyžitia (turistika, lyžovanie, rybolov, poľovníctvo)
- existencia lyžiarskych vlekov
- nadštandardný futbalový areál
- Dobrá dopravná dostupnosť do Martina, Žiliny...
- Napojenie na sieť MHD (Martin, Vrútky, Bystrica, Lipovec)
- Prírodné a kultúrne bohatstvo
- Tradičné remeslá (kováčstvo, stolárstvo)
- Prevádzkovanie pestovateľskej muštárne a pálenice
- Prítomnosť poľnohospodárskeho podniku
- Rozvinuté lesné hospodárstvo
- Dostatočná maloobchodná sieť
- Vhodné podmienky pre rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu, chov oviec
- dostupnosť vŕdelávacích zariadení
- existencia základnej školy
- existencia miestnej knižnice
- Dobrá dostupnosť k poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti
- Zabezpečená opatrovateľská služba
- Dostatočné množstvo a úroveň ubytovacích a reštauračných kapacít
- Dobrá prístupnosť k pevným telefónnym linkám
- Dobré pokrytie rozhlasovým, televíznym signálom a signálom mobilných operátorov
- efektívne využívanie aktívnej politiky zamestnanosti
- dostatočné vypracovanie plánov rozvoja
- možnosť rozvoja IBV a ľahkého priemyslu, rekreácie
- príprava pozemkov pre budúcu výstavbu
- existencia NP M.Fatra
- organizovanie podujatí folklóru, zvykov a kultúrnych tradícií

Slabé stránky

- nedostatočne využívaný potenciál prichádzajúcich turistov
- Slabo vybudované služby pre cestovný ruch
- Nízka ponuka pracovných príležitostí, nedostatok pracovných príležitostí
- Pretrvávajúce jazykové bariéry pre rozvoj spolupráce so zahraničnými firmami
- Nízka úroveň informatizácie a využitia IKT (informačno-komunikačných technológií)
- nedostatočné sociálne služby
- zlý technický stav komunikácií
- nevyhovujúci stav korýt miestnych tokov
- nedostatočné vybudovanie a označenie a ochrana studničiek v katastri
- nedokončená kanalizácia obce
- nedostatok bytového fondu
- zhoršujúci stav ŽP v dôsledku využívania fosílnych palív a tuhými palivami v domácnostiach,
- zložitý vlastnícke vzťahy
- nízky rozpočet obce
- asencia chodníkov
- chýbajúca plynofikácia
- nedostatočná starostlivosť o vodné toky a studničky
- nevyužitý potenciál vodnej energie
- existencia čiernych skládok
- absencia domova dôchodcov
- chýbajúca ZUŠ alebo CVČ
- chýbajúce niektoré zariadenia občianskej vybavenosti (sociálnych služieb, zdravotníctva, peňažníctva, poisťovníctva)
- rezervy v štruktúre hospodárstva (najmä ziskových organizácií)

Vonkajšie faktory ovplyvňujúce rozvoj obce

Príležitosti

- Zvyšujúci sa záujem o ekoturistiku
- Efektívne využívanie finančných prostriedkov z EÚ na financovanie priorít obce
- Spolupráca partnerstiev vytváraných v rámci ŽSK k zabezpečeniu prepojenia vzdelávania a potrieb trhu práce
- kone, hipoturistika (cez klientelu veterinárov)
- rozšírenie intravilánu obce na výstavbu IBV
- vstup zahraničných investícií
- posilňovanie príst'ahovania nových občanov
- využívanie alternatívnych zdrojov energie
- vhodné prírodné podmienky na rozvoj turizmu, rekreácie, hospodárskeho rastu
- plynofikácia obce a netradičné zdroje energií
- budovanie malých vodných elektrární
- realizácia externých výstav
- vybudovanie výhliadkovej plochy
- rozvoj turistických, cyklistických, jazdeckých a náučných chodníkov
- dopravné prepojenie smerom na Sučany resp. Vrútky (novým mostom)

Ohrozenia

- Nepriaznivý demografický vývoj
- Nestabilná a nedokonalá legislatíva
- Nedostatok verejných financií na dobudovanie a rekonštrukciu technickej infraštruktúry
- Nedostatok investičných zdrojov
- Nízke právne a spoločenské vedomie obyvateľov
- Cena energií - potenciálna energetická kríza
- Slabá podpora podnikania a samozamestnania nezamestnaných (slabo dopracovaný systém podpory)
- nedoriešené vlastnícke vzťahy k pôde
- nárast počtu objektov vykurovaných pevnými palivami
- nedostatočná podpora štátu pre talentovanú mládež
- prítomnosť NP výrazne obmedzuje rozvoj CR a hospodárenia v súkromných lesoch

Analýza SWOT napomáha zamerať pozornosť na kľúčové oblasti. Je základným dokumentom a východiskom pre tvorbu stratégie obce a strategického plánovania. Analýza silných a slabých stránok sleduje súčasný stav z hľadiska vnútorných faktorov, odhaľuje čo je v obci pozitívne a tiež naopak čo je negatívne. Analýza príležitostí a ohrození sa zameriava na budúci rozvoj obce z hľadiska vonkajších vplyvov a faktorov. Syntéza výsledkov analýzy SWOT porovná vonkajšie hrozby a príležitosti s vnútornými silnými a slabými stránkami. Ich kombináciou vzniká stratégia obce ako vyvažujúci faktor podmienok obce s okolím.

12. Kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja

12.1. Kľúčové disparity

Kľúčové disparity SR, ktoré vyplývajú z vykonaných analýz, podľa uvedení v NRR, spočívajú :

- v nízkej konkurencieschopnosti materiálovej výroby a služieb,
- v nedostatočnej kvalite ľudských zdrojov,
- v nedostatočnej kvalite a dostupnosti verejnej infraštruktúry.

V rámci PHSR ŽSK sú kľúčové disparity a hlavné faktory rozvoja analyzované v 4 oblastiach – infraštruktúra a regionálna dostupnosť, poznatková ekonomika, ľudské zdroje a konkurencieschopnosť subregionov.

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované hlavné problémy a odlišnosti obce:

- **nedostatok finančných zdrojov** - obec musí vytvoriť podmienky pre vstup investorov a pre rozvojové aktivity malých a stredných podnikateľov v obci, musí pripraviť potrebnú infraštruktúru (napr. výstavba infraštruktúry pre priemyselnú zónu v Drevine, rozšírenie a zvýšenie kvality ponúkaných služieb),
- **nevyhovujúci technický stav lokálnej infraštruktúry** – značne poškodené miestne komunikácie bez funkčných rigolov, chodníky v zlom technickom stave, alebo neexistujúce,
- **prírodné danosti obce málo využívané pre rozvoj rekreácie, turizmu a športu**
- **nízky podiel využívania jestvujúcich zariadení cestovného ruchu pre rozvoj agroturistiky, športovania a rekreácie.**

12.2. Hlavné faktory rozvoja

Faktory rozvoja z pohľadu národnej úrovne treba vidieť v :

- technológiach a procesoch zabezpečujúcich lepšie využitie produkčného potenciálu, jeho rozvoj a zvyšovanie inovačnej kapacity regiónov,
- rozvoji ľudského potenciálu a efektívneho využitia pracovných síl,
- infraštruktúre zabezpečujúcej zlepšenie dostupnosti regiónov a v kvalite životného prostredia a verejných služieb.

Faktory rozvoja v ŽSK sú konkrétne rozvedené na základe SWOT, v štyroch oblastiach – infraštruktúra, poznatková ekonomika, ľudské zdroje a konkurencieschopnosť subregionov.

Z vykonanej SWOT analýzy boli identifikované hlavné faktory rozvoja obce:

- **budovať pozitívny imidž zdravej a perspektívnej obce so zvyšujúcou sa kvalitou života jej obyvateľov,**
- **zvýšiť príťažlivosť obce** - rozšírením verejnej zelene, osadením drobnej architektúry, rozšírením oddychových a rekreačných zón a chodníkov.
- **zlepšiť podnikateľské prostredie** - prílev súkromných prípadne zahraničných investícií, podporovať malé a stredné podnikanie. Venovať sa chovu oviec a koní, podporovať ovčiarstvo a predaj produktov na regionálnych trhoch. Účelne sprostredkovať kooperáciu verejného a podnikateľského sektora.
- **zvýšiť ponuku služieb** - rozvíjaním dosiahnutých úspechov a vytváraním podmienok pre rozvoj aktivít malých a stredných podnikateľov, ale aj veľkých investorov v oblasti agroturistiky a oddychovej rekreácie, zabezpečiť vytváranie nových pracovných miest, čím sa zvýši zamestnanosť obyvateľov obce. Rozšírením doplnkových služieb a zlepšením kvality verejných služieb, dosiahnuť spokojnosť občanov a návštevníkov obce.

- **podporovať rozvoj cestovného ruchu** - vybudovať cyklistické chodníky a ich prepojenie na existujúcu sieť, vybudovať ďalšie náučné a turistické chodníky v katastri obce, spolupráca so strediskami cestovného ruchu ŽSK (Vrátna dolina, Chleb), ZCR Veľká Fatra a TVFC,

- **zlepšiť technickú infraštruktúru** - rekonštrukcia miestnych komunikácií, vybudovanie chodníkov

- **podporovať rozvoj individuálnej bytovej výstavby** - čo podporí prílev mladých ľudí z blízkeho okolia do obce,

- **využívať informačné technológie a nové komunikačné systémy** - pre zlepšenie propagácie obce a ponuky produktov cestovného ruchu,

- **rozvíjať kvalitné sociálne služby** - podľa aktuálnych potrieb občanov obce,

- **podporovať kultúrne aktivity a tradičné podujatia, vytvoriť podmienky pre rodinné športové aktivity v obci,**

- **zvyšovať environmentálne povedomie občanov obce** - informácie o spracovaní bioodpadu, t.j. kompostovanie, efektívnejšie separovanie odpadov

- **využívať prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie** - na realizáciu investičných a neinvestičných projektov,

- **podporovať činnosť miestnych iniciatív a partnerstiev.**

Okrem faktorov rozvoja je potrebné uviesť aj povinnosti , ktoré musí obec zabezpečiť. Obec T. Kľačany pri výkone samosprávy podľa zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení zabezpečuje najmä:

- úkony súvisiace s riadnym hospodárením s hnutelným a nehnuteľným majetkom obce a s majetkom vo vlastníctve štátu prenechaným obci do užívania,

- zostavuje a schvaľuje rozpočet obce a záverečný účet obce,

- rozhoduje vo veciach miestnych daní a miestnych poplatkov a vykonáva ich správu,

- usmerňuje ekonomickú činnosť v obci, stanovuje osobitné predpisy, vydáva súhlasy, záväzné stanoviská, stanoviská alebo vyjadrenia k podnikateľskej a inej činnosti právnických a fyzických osôb a k umiestneniu prevádzok na území obce, vydáva záväzné stanoviská v investičnej činnosti v obci,

- zabezpečuje výstavbu a údržbu a vykonáva správu miestnych komunikácií, verejných priestranstiev, obecného cintorína, kultúrnych, športových a ďalších obecných zariadení,

- zabezpečuje verejnoprospešné služby, najmä nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, udržiavanie čistoty v obci, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou, odvádzanie odpadových vôd, nakladanie s odpadovými vodami zo žump a miestnu verejnú dopravu,

- vytvára a chráni zdravý životný spôsob života a práce obyvateľov obce, chráni životné prostredie, ako aj vytvára podmienky na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, kultúry, osvetovej činnosti, záujmovej umeleckej činnosti, telesnej kultúry a športu,

- obstaráva a schvaľuje územnoplánovacia dokumentáciu sídelných útvarov a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce, schvaľuje programy rozvoja bývania a spolupôsobí pri vytváraní vhodných podmienok na bývanie v obci,

- vykonáva vlastnú investičnú činnosť a podnikateľskú činnosť v záujme zabezpečenia potrieb obyvateľov obce a rozvoja obce,

- plní úlohy na úseku sociálnej pomoci v rozsahu podľa osobitného predpisu.

13. Rozvojová stratégia

13.1. Opis rozvojovej stratégie

Presun kompetencií na nižšie samosprávne celky v rámci reformy verejnej správy na základe Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, vo svojom článku 1 § 2 definuje prechod určitých kompetencií do pôsobností obce. Na úseku regionálneho rozvoja prechádzajú pôsobnosti:

- * Vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja,
- * Vypracúvanie programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
- * Koordinovanie spolupráce právnických osôb pri vypracúvaní programov rozvoja obcí.

Na zákon č. 416 /2001 Zz., nadväzuje zákon č. 351/2004 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý na základe Metodickéj príručky Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky ustanovuje základnú štruktúru Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. Ten pozostáva z analýzy hospodárskeho a sociálneho prostredia obce, ustanovenia základných smerov jej rozvoja v podobe priorít, opatrení a projektových zámerov.

Regionálna politika predstavuje aktívne ovplyvňovanie a koordináciu hospodárskych procesov v územných častiach štátu alebo väčšieho ekonomického priestoru. Snaží sa o ovplyvňovanie rozvoja veľkých územných celkov danej krajiny. Jej účastníkmi sú: štát a jeho orgány, ministerstvá a samosprávy územných celkov. V rámci regiónov vykonávajú vlastnú politiku rozvoja územia obce, ktoré pri tom využívajú princípy územného regionálneho marketingu.

V podmienkach obcí, ktorým chýbajú investície a hospodárstvo je rozvinuté na nedostatočnej úrovni, sú tieto kompetencie jednou z možností ako naštartovať trvalo udržateľný rozvoj a využitie miestnych (historických, kultúrnych a prírodných) zdrojov rozvoja na posilnenie a rozvoj hospodárstva, sociálnej a kultúrnej základne, na vznik nových podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí, čím sa dosiahnu vyššie príjmy na základe čoho sa zlepší kvalita života obyvateľstva.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce T. Kľačany je strednodobý programový dokument vypracovaný na obdobie štyroch rokov, v ktorom sú jasne vymedzené hlavné problémy, ktoré sú pre hospodársky a sociálny rozvoj územia spoločné a vytýčenie opatrení, ktoré prispievajú k riešeniu týchto problémov.

Cieľom Programu bolo sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a je v súlade so strategickými cieľmi a prioritami štátu, vyššieho územného celku, záujmami ochrany historického a kultúrneho dedičstva. Je v súlade aj s princípmi dokumentu Zdravie pre všetkých, ktorý má za cieľ vytvoriť atraktívnu a bezpečnú obec s dobrým životným prostredím. Jeho poslaním je zabezpečiť kontinuitu rozvoja obce bez ohľadu na politickú príslušnosť štatutárneho zástupcu obce a obecného zastupiteľstva.

Program je otvorený dokument, ktorý by sa mal pravidelne písomne dopĺňať a aktualizovať, podľa vopred stanovených pravidiel, potrieb obyvateľov obce, jeho návštevníkov a potenciálnych investorov, s cieľom v maximálnej možnej miere zvýšiť životnú úroveň obyvateľov obce a uspokojiť ich potreby a požiadavky.

Rozvojová stratégia je vypracovaná v súlade s globálnym cieľom a prioritami v súčasnosti platným Národným rozvojovým plánom v kvalite odpovedajúcej štandardom Európskej únie. Súčasne je vypracovaná aj v súlade s návrhom Národného strategického rámca 2007 - 2013, ktorého strategickým cieľom je do roku 2013 zvýšiť konkurencieschopnosť a výkonnosť regiónov a slovenskej ekonomiky pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom plného využitia existujúceho ekonomického potenciálu.

Stratégia je výsledkom kombinácie dvoch prístupov: štrukturálneho a regionálneho. Obec určí stratégiu rozvoja podľa posúdenia silných a slabých stránok a porovnaním príležitostí a ohrození. Ich prienikom alebo kombináciou aj vzhľadom na rozdielny význam jednotlivých analyzovaných položiek vzniknú rôzne varianty stratégie. Základné sú 4 varianty – stratégia SO (ak silné stránky prevažujú nad slabosťami a príležitosťami nad hrozbami), stratégia ST (v prípade silných stránok v slabom nepriaznivom prostredí), stratégia WO (ak prevažujú slabosti, ale obec sa nachádza v atraktívnom prostredí) a WT stratégia (slabá obec v nepriaznivom prostredí). V našom prípade je potrebné vychádzať z kombinácie WO a čiastočne SO.

Formulácia strategického cieľa vychádza z jednotlivých cieľov rozvoja a definuje celkový strategický zámer určený programom rozvoja ako aj PHSR ŽSK.

Program nadväzuje na priority rozvoja vidieka, ktoré budú podporované v tomto programovacom období 2007 – 2013 .

Globálny cieľ a špecifické ciele Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce konkrétne napĺňajú celkový cieľ regionálneho rozvoja tým, že vytvorením tohto významného strategického dokumentu sa na miestnej úrovni vytvoria podmienky pre implementáciu navrhnutého Regionálneho operačného programu na roky 2007 - 2013, ktorého hlavným cieľom je prostredníctvom jednotlivých opatrení zvýšiť vybavenosť územia zariadeniami občianskej infraštruktúry s ohľadom na zabezpečenie ich dostupnosti a kvality poskytovaných služieb. Projektové zámery realizované v súlade s PHSR obce sú orientované na tvorbu strategických, politických, infraštruktúrnych a trhových podmienok, ktoré podporia úspešnosť a efektívnosť investícií malých a stredných podnikateľov a zvýšia konkurenčnú schopnosť obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce nadviazal aj na Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja v oblastiach – regionálna dostupnosť, ľudské zdroje, poznatková ekonomika a konkurencieschopnosť subregionov. Najmä v tejto poslednej oblasti , kde strategickým cieľom je zachovanie rôznorodosti okresov a zlepšenie spolupráce pri posilnení pozície kraja, ako aj rozpracovaním 22 špecifických cieľov do aktivít obce.

PHSR obce T. Kľačany je základným nástrojom obce, ktorý určuje smer jej napredovania, pre plnenie strednodobých a dlhodobých cieľov, ktoré umožnia vytvárať spoločný produkt, poskytujúci kvalitné podmienky pre život všetkých jej občanov a návštevníkov. Tento strategicky významný dokument, ktorý je zameraný na reálne potreby a možnosti obce, posilní regionálny rozvoj tým, že stanovil postupy podporujúce miestne iniciatívy. Zároveň pomôže zvýšiť absorpčnú kapacitu regiónu (t.j. schopnosť čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie) pomocou podpory aktivít regionálnych a lokálnych rozvojových organizácií a cestou podpory prípravy strategicky významných projektov, ktoré budú pripravené na implementáciu.

Národným strategickým referenčným rámcom je strategický cieľ formulovaný takto :

Výrazne zvýšiť do roku 2013 konkurencieschopnosť a výkonnosť regionov a slovenskej ekonomiky pri rešpektovaní trvalo udržateľného rozvoja.

Pre dosiahnutie tohto strategického cieľa vláda SR na obdobie 2007-2013 stanovila nasledovné priority:

a) infraštruktúra a regionálna dostupnosť (výstavba a modernizácia verejnej infraštruktúry, ktorej ťažiskom bude transportná, enviromentálna, vzdelávacia a sociálna infraštruktúra a obnova miest)

b) znalostná ekonomika (podpora investícií do elektronických služieb, výskumu, vývoja)

c) ľudské zdroje a vzdelávanie (podpora rastu zamestnanosti, kvality pracovnej sily, zvyšovanie sociálnej integrácie znevýhodnených skupín)

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja ŽSK pre náš región rozpracoval ešte jednu oblasť – konkurencieschopnosť subregiónov.

13.2. Vízia obce

Využívajúc výhodnú geografickú polohu zabezpečovať trvalý hospodársky rozvoj obce tak, aby sa rozvíjala ako komplexné stredisko cestovného ruchu v záujmovom území inovačného póla rastu, aby vytvárala imidž zdravej a perspektívnej obce s čistým životným prostredím, so vzdelanými obyvateľmi, ktorí sa uplatnia na trhu práce a ktorá svojim občanom ponúkne kvalitné verejné služby a zlepšené podmienky bývania, kultúry a športu, pracovných príležitostí a prípadne sociálnej pomoci.

Postupným trvalým približovaním sa k tejto vízii napomôže obec k plneniu dlhodobej stratégie Žilinského kraja, ktorej cieľ je definovaný víziou z roku 2003 – „Vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj regiónu, ktorý bude schopný efektívne využívať všetky (prírodné, kultúrne, finančné a ľudské) zdroje, pri zachovaní zdravého životného prostredia“.

13.3. Ciele a priority

Vychádzajúc z vízie obce a naväzujúc na ciele ŽSK, ktoré sú definované v PHSR 2007 – 2013, nasledovne :

Vrcholový cieľ kraja je – zvýšiť konkurencieschopnosť a výkonnosť ŽSK, bohatstvo a kvalitu života jeho obyvateľov do roku 2013 na úroveň minimálne 65% priemeru HDP EU (15). To znamená zvýšiť tvorbu HDP na obyvateľa približne o 20%.

Vrcholový cieľ kraja vychádza z dlhodobej stratégie a vízie kraja a Slovenska. Je rozpracovaný do 6 strategických cieľov a 22 špecifických cieľov v 4 už spomenutých oblastiach.

Na základe analýzy súčasného stavu obce, analýzy realizovaných projektov, SWOT analýzy, určených hlavných faktorov rozvoja a na základe hlavných funkcií, ktoré plní samosprávna obec, je **globálnym cieľom** Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je, aby sa obec trvalo rozvíjala ako komplexné stredisko cestovného ruchu tak, aby vytvárala imidž zdravej a perspektívnej obce s čistým životným prostredím, so vzdelanými obyvateľmi, ktorí sa uplatnia na trhu práce a ktorá svojim občanom ponúkne kvalitné verejné služby a zlepšené podmienky bývania, kultúry a športu, pracovných príležitostí prípadne sociálnej pomoci.

Dosiahnutie globálneho cieľa obec zabezpečí realizáciou **špecifických cieľov**:

1. zlepšením stavu obecného majetku budovaním a rekonštrukciou miestnej infraštruktúry, najmä komunikácií, cyklotrás a chodníkov, sociálnych služieb a školských areálov,
2. zlepšovaním životného prostredia, skvalitnením a zefektívnením postupov v odpadovom hospodárstve, využívaním alternatívnych zdrojov energií
3. pravidelným zabezpečovaním čistoty verejných priestranstiev a starostlivosti o verejnú zeleň, údržba vodných tokov.
4. zabezpečiť trvalý hospodársky rozvoj obce, skvalitniť životné prostredie.

Ekonomický rast dosiahnuť podporou rozvoja podhorského poľnohospodárstva, remesiel, ovčiarstva a podporou predaja produktov na regionálnych trhoch.

5. napomáhať a podporovať aktivity a činnosti rozvoja cestovného ruchu, rozširovaním doplnkových služieb CR v obci a podporovať kultúrne a športové aktivity, skvalitniť propagáciu obce.

6. zlepšiť životné podmienky pre obyvateľov obce, dodržiavaním regulatívov územného plánu obce, vytvoriť podmienky pre možnosť výstavby nových bytových jednotiek. Samospráva je iniciátorom k dosiahnutiu stanovených cieľov a treba využiť aj synergický efekt postupmi, pri ktorých je vhodné uplatňovať princípy Agendy 21. Je potrebné využiť všetky silné stránky obce, eliminovať alebo vyriešiť nedostatky uvedené v slabých stránkach a využiť aj všetky známe príležitosti za účelom vytvárania nových pracovných príležitostí a služieb (predovšetkým v CR) pre samozamestnanie v obci.

Hlavnými prioritami pre rozvoj obce v rokoch 2007 - 2010 sú:

Priorita č. 1: Podpora hospodárskeho rozvoja obce

Priorita sa zameriava na podporu kontinuálneho, konkurencieschopného, trvalo udržateľného ekonomického rozvoja a rozvoja cestovného ruchu s dôrazom na vysokú kvalitu poskytovaných služieb pri využití prírodného, historického a kultúrneho potenciálu obce. Cieľom opatrenia je vytvoriť podmienky pre ďalší rozvoj malých a stredných podnikateľov najmä v drevospracujúcom priemysle, podmienky pre vstup slovenských a zahraničných investorov v doplnkových službách v cestovnom ruchu, čo priamo ovplyvní zvýšenie zamestnanosti v obci.

Priorita č. 2: Rozvoj a obnova obce

Priorita sa zameriava na zabezpečenie rozvoja tradičných remesiel, podnikania v oblasti cestovného ruchu, obnovenie ovčiarstva, chovateľstva a pestovateľstva čo nepriamo ovplyvní zvýšenie zamestnanosti v oblasti služieb a zvýši možnosti agroturistiky.

Druhou úlohou je prostredníctvom rozvoja lokálnej infraštruktúry zvýšiť príťažlivosť obce pre jej obyvateľov a návštevníkov, čím sa zlepšia životné podmienky a zvýši sa kvalita života obyvateľov v obci. Úlohou tejto priority je aj zlepšenie kvality života prostredníctvom zlepšenia kvality bytového fondu.

Ďalšou úlohou je cez rozvoj športovej infraštruktúry zabezpečiť aktívne trávenie voľného času deťom a mládeži a ostatným občanom obce zabezpečiť možnosť športového vyžitia po práci.

Je potrebné sa zamerať predovšetkým na dobudovanie environmentálnej infraštruktúry v oblasti odpadového hospodárstva, realizáciu opatrení na zabezpečenie ochrany pred povodňami, na zabezpečenie ochrany zdravia obyvateľstva, ako aj zachovanie, ochranu a obnovu prírodného prostredia obce so zreteľom na trvalo udržateľný rozvoj vidieka.

Naplánovanými aktivitami dosiahnuť ozdravenie životného prostredia. Lepší estetický vzhľad obce dosiahnuť rekultiváciou a pravidelnou údržbou plôch verejnej zelene. Hospodárnejším nakladaním s odpadmi dosiahnuť nielen zníženie nákladov na likvidáciu, ale predovšetkým eliminovať vznik čiernych skládok.

Poslednou úlohou tejto priority je preventívnymi aktivitami (úpravami brehov) zabrániť možným záplavám v obci.

Priorita č. 3: Príprava a rozvoj kvalifikovaných ľudských zdrojov

Cieľom je na základe ďalšieho vzdelávania obyvateľov a pracovníkov obce zvýšiť ich uplatnenie na modernom domácom a zahraničnom trhu práce ponukou kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sily, ktorá má požadované odborné vedomosti a zručnosti, podporené počítačovou gramotnosťou, čo bude mať vplyv na zníženie nezamestnanosti

v obci resp. zvýši kvalitu ponuky verejných služieb. **Internetizáciou** zabezpečiť zvyšovanie internetovej gramotnosti obyvateľstva, ďalší spôsob získania informácií.

Stanovené priority sú v súlade s cieľmi Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja.

14. Akčné plány v jednotlivých oblastiach na roky 2007 - 2010 , s výhľadom do r. 2013 a aktivity smerujúce k dosiahnutiu cieľa.

Výrazné zlepšenie životného prostredia alebo urýchléné dosiahnutie stanoveného globálneho cieľa je podmienené úspešným získavaním finančných prostriedkov z mimorozpočtových zdrojov, nakoľko ani po fiskálnej decentralizácii obce nezískali dostatok vlastných prostriedkov na údržbu majetku a na nové investície. Z tohto pohľadu je realizácia aktivít čiastočne podmienená plnením predpokladaného finančného plánu a majetko-právneho vysporiadania pozemkov.

Vychádzajúc z predpokladov ÚPN –Z a z toho vyplývajúcich potrieb nárastu bytového fondu, infraštruktúry a občianskej vybavenosti, navrhované aktivity sú uvedené postupne tak, aby sledovali tieto potreby.

V tomto volebnom období pokladáme hospodársky rozvoj obce za jednu z priorít. Podporou malého a stredného podnikania vytvoríme nové pracovné príležitosti najmä v oblasti služieb CR, podhorského poľnohospodárstva, ovčiarstva, pestovateľstva a tradičných remesiel (kováčstvo, stolárstvo a pod.). Preto budeme podporovať vytvorenie priemyselnej lokality pod cintorínom, pri pestovateľskej pálenici v areály PD. Rozšírenie pracovným príležitostí možno predpokladať bude mať vplyv nielen na zníženie miery nezamestnanosti, ale bude mať aj synergický efekt v požiadavkách na bývanie týchto rodín, čo pozitívne ovplyvní aj migráciu obyvateľstva smerom do obce. K dosiahnutiu stanoveného cieľa v rozvoji cestovného ruchu vyvineme úsilie na rozšírenie reštauračných a ubytovacích kapacít, rozšírenie doplnkových služieb a atrakcií (gazdovstvo, súťaže konských záprahov, skijering a pod.). Tento okruh aktivít je potrebné zosúladiť s programom obnovy dediny (podpora tradičných remesiel, pestovateľstvo, ovocinárstvo, včelárstvo a najmä chov koní, výcvik psov...).

Rozvoj a obnova obce, so zámerom zlepšenia kvality bývania je ďalšou prioritou, v rámci ktorej pripravíme stavebné plochy pre bytovú výstavbu. Rozvoj bývania a zlepšenie podmienok životného prostredia je jedným zo špecifických cieľov, ktorý má rozhodujúci vplyv na rozvoj obce preto vytvoríme vhodné podmienky pre rozšírenie sústredenej IBV , prípravou pozemkov na výstavbu rodinných domov na Dolnom Podžiarí, Hornom a Dolnom Dlhom, Pod novým ihriskom. Dosiahnutie zlepšenia životného prostredia v obci je jedným z našich špecifických cieľov a jednou z priorít. Všetky aktivity ekonomického a investičného charakteru musia rešpektovať požiadavky zlepšenia životného prostredia, okrem toho pre zlepšenie ŽP budeme riešiť opravy a rekonštrukcie komunikácií (po realizovaní sietí technickej vybavenosti), prehodnocovať trasy pre peších, ďalšou aktivitou v tejto oblasti bude oprava mostov, doplníme dopravné značenie a zrealizujeme priestorový informačný systém. Budeme uplatňovať požiadavky na plynofikáciu obce, čo by malo výrazný vplyv na zlepšenie čistoty ovzdušia. Podľa finančných možností obce budeme naďalej zabezpečovať zimnú údržbu dodávateľsky., celoročnú očistu budeme zabezpečovať zamestnancami na aktivačných prácach, ktorými budeme vykonávať aj drobnú údržbu verejnej zelene. Novú výsadbu vysokej zelene budeme usmerňovať v súlade so spracovaným projektom náhradnej výsadby. Osobitnú pozornosť budeme venovať údržbe obecného cintorína a okolia Domu smútku. Skrášľovaním a revitalizáciou v súčasnosti zanedbaných

plôch na zriadenie nielen oddychovej zóny, ale aj externej výstavky tradičných napr. poľnohospodárskych strojov a iných miestnych muzejných expozícií.

V tejto oblasti vyvineme aktivity v odpadovom hospodárstve kde zefektívňime, spoločne s obcou Lipovec, separáciu odpadov a vytvoríme spoločný zberný dvor aj na bioodpady. Zlepšením výsledkov odpadového hospodárstva a inými ekologickými opatreniami chceme dosiahnuť zníženie tvorby komunálnych odpadov najmä zvýšením zberu separovaných zložiek pre druhotné suroviny a využívanie biologického odpadu kompostovaním pre prihnojovanie a rozširovanie verejnej zelene, likvidovať nepovolené skládky odpadov a zabezpečovať pravidelný zber veľkoobjemných odpadov.

Ochranu spodných vôd zlepšíme podporovaním domácností pri napájaní na verejnú kanalizáciu. Starostlivosťou o vodné toky vytvoriť prirodzený prírodný priestor oddychu s naučnými chodníkmi alebo ekoturistickými chodníkmi. Pravidelne vykonávať čistenie toku Kľačianka a vyčistenie jestvujúcich vodných zdrží, vybudovať novú zdrž nad Poľnohospodárskym družstvom Magura.

Druhou oblasťou v tomto období, v ktorej budeme vyvíjať najrozhodujúcejšie aktivity je hospodárnosť a starostlivosť o majetok. V rámci toho vykonáme :

- opravy a rekonštrukcie miestnych komunikácií,
- dobudovanie hlavných peších trás,
- vybudovanie náučného (enviromentálneho) chodníka,
- úpravy cesty poza kanál s prepojením Lipovec – Sučany, Ratkovo
- budovanie cyklotrás,
- opravy a výmeny svietidiel VO,
- majetkoprávne vysporiadať komunikácie,

Športovaním je možné eliminovať modernizačné nedostatky výchovy mládeže, preto aktivity zameriame aj na rozšírenie možností rodinného športovania v obci :

- dobudovanie voľných plôch na štadióne na tenisové kurty a nenáročné športoviská,
- dobudovanie lyžiarskeho strediska na Mikanovej a Galijach,
- vybudovať viacúčelové ihrisko s umelou trávou,
- efektívne využívať existujúce voľné plochy na zriadenie streetbalových ihrísk, petangových plôch , na plochy pre kolieskové korčuľovanie.
- Aktivačnými pracovníkmi budeme vykonávať pravidelnú údržbu športovísk a detských ihrísk.
- Budeme naďalej podporovať činnosť športových klubov a dobrovoľného hasičského zboru, najmä v mládežníckych kategóriách.
- Naše aktivity budú smerovať k rozvoju rekreačných zón (Ontáριο) a športových areálov (Mikanová, Magura) .

Medziľudské vzťahy zlepšovať obnovovaním organizovania tradičných ľudových podujatí (fašiangy, máje, troch kráľov, dožinky, veľká noc, Vianoce, ovčiarsky deň, Kľačianska podkova, Deň obce, ochotnícke divadlo...) a organizovať rôzne spoločné školenia a kurzy (varenia, šitia, aranžérstva, ozdôb...).

Ďalšie aktivity zvolených orgánov obce budú zamerané na starostlivosť o starších a chorých spoluobčanov. V tejto oblasti je prioritnou aktivitou zabezpečenie poskytovania dovozu obedov pre imobilných občanov, Naďalej budeme poskytovať podporu sociálne odkázaným spoluobčanom.

Náročnú administratívu, po presune kompetencií, riešime vytvoreným spoločným úradom so sídlom na Vrútkach. V rámci spoločného úradu budeme realizovať spoločné aktivity.

Podporíme realizáciu cyklistickej a korčuliarskej cesty, vytvoríme spoločné náučné chodníky a jazdecké trasy.

Zámerom je poskytovať vysoko odborné a efektívne verejné služby, preto prehodnotíme spoločné agendy a vyčlenené hodiny pre klientov na obecnom úrade, budeme organizovať

stretnutia s občanmi a s podnikateľmi, pracovné stretnutia pracovníkov s poslancami, pripravíme vzdelávanie o verejnej správe a iných oblastiach aktuálnych pre bežné životné potreby (daňové poradenstvo, poisťovníctvo, úvery, stavebný zákon a pod.). Zlepšíme propagáciu obce v okresných novinách, obnovu úradných tabúl, pripravíme podklady pre vydanie monografie o obci. Transparentnosť hospodárenia obce je už samozrejmosťou, napriek tomu zabezpečíme zvýšenie informovanosti o pripravovaných aktivitách a dosahovaných výsledkov v spoluspráve obce.

15. ROZPOČET NA ROKY 2007-2009

Rozpočet na viacročné obdobie bol schválený v obecnom zastupiteľstve uznesením číslo

Výdavky	2007	2008	2009
<i>Výdavky verejnej správy</i>	1880	2000	2100
<i>DHZ</i>	230	150	150
<i>Zimná údržba</i>	150	250	250
<i>Životné prostredie</i>	30	50	50
<i>Odpady</i>	450	550	550
<i>Verejná zeleň</i>	60	60	60
<i>Verejné osvetlenie</i>	230	100	120
<i>Telovýchova</i>	335	300	300
<i>Kultúrny dom</i>	485	570	600
<i>Činnosť mládeže</i>	20	30	20
<i>MLK</i>	30	30	30
<i>ZPOZ</i>	85	150	85
<i>Miestny rozhlas</i>	100	150	140
<i>Dom smútku</i>	170	150	150
<i>Členské poplatky</i>	15	20	25
<i>Sociálne zabezpečenie</i>	30	40	50
<i>Rozvoj obce</i>	30	50	120
<i>SAD</i>	130	150	200
<i>Základná škola</i>	4050	4350	4600
<i>Aktivačné práce</i>	40		
<i>Kapitálové výdavky</i>			
ROZPOČTOVÉ VÝDAVKY	8550	9150	9600

Príjmy	2007	2008	2009
<i>Daňové príjmy</i>	4 500	4 800	5 000
<i>Granty a transfery</i>	4 050	4 350	4 600
<i>Kapitálové príjmy</i>			
PRÍJMY CELKOM	8 550	9 150	9 600

16. Finančný plán

Rozdelenie financií podľa cieľov a priorít, na programovacie obdobie 2007 – 2010 a ďalšie roky

Názov akcie	RN	R o k y					OP, priorita, opatrenie
	Z toho vlastné fin.prostr.	2007	2008	2009	2010	2011 a ďalšie roky	
Globálnym cieľom PHSR je, aby sa obec trvalo rozvíjala ako komplexné stredisko cestovného ruchu tak, aby vytvárala imidž zdravej a perspektívnej obce s čistým životným prostredím , so vzdelanými obyvateľmi, ktorí sa uplatnia na trhu práce a ktorá svojim občanom ponúkne kvalitné verejné služby a zlepšené podmienky bývania, kultúry a športu, pracovných príležitostí prípadne sociálnej pomoci.							
<u>Špecifický cieľ č.1</u> : zlepšenie stavu obecného majetku budovaním a rekonštrukciou miestnej infraštruktúry, najmä komunikácií, cyklotrás a chodníkov, sociálnych služieb a školských areálov							
Opravy komunikácií	75 000		30 000	15 000	15 000	7 500	PRV
	7 500		3 000	1 500	1 500	1 500	
Prestavba OcÚ	7 500	100	400	4648			PRV
	2 352	302	750	700	300	300	
Opravy HZ	313						
	313	75	38	50	50	100	
Rekonštrukcia ZŠ	3 862						
	3 862	1214	1048	300	300	1000	
Rekonštrukcia rozhlasu	288						
	288	88	50	50	50	50	
Opravy VO,	1000					688	
	312	62	100	50	50	50	
Dopravné značenie a infosystém	190						
	190		120	30	20	20	
Spolu š.p.c. 1	88 153	100	30 400	19 648	15 000	8 188	
	14 817	1439	5 106	2 680	2 270	3 020	
<u>Špecifický cieľ č.2</u> : zlepšovanie životného prostredia, skvalitnením a zefektívnením postupov v odpadovom hospodárstve, využívaním alternatívnych zdrojov energií							
Likvidácia čiernych skládok	120						
	120	30	30	20	10	30	
Zberný dvor, kompostovisko,	5 500	2000	1000	1000	500	725	ROP,ŽP
zvýšenie účinnosti separácie	180						
	180	30	30	30	30	50	
Spolu š.p.c. 2	5 800	2000	1000	1000	500	725	
	575	160	110	100	65	130	
<u>Špecifický cieľ č.3:</u> pravidelné zabezpečovanie čistoty verejných priestranstiev a starostlivosť o verejnú zeleň, údržba vodných tokov .							
Regulácia Kľačianskeho potoka	5 000		4 750				ŽP
	250		250				
Čistota, úprava zelene	838						
	838	55	100	120	50	200	
Náučný chodník	4 000			3 600			ŽP
	400			400			
Oddychová zóna	450		250	50	50	55	PRV
	45		25	5	5	10	
Spolu š.p.c. 3	10 288		5 000	3 650	50	55	
	1 533	55	375	525	55	210	

Názov akcie	RN	R o k y					OP, priorita, opatrenie
	Z toho vlastné fin.prostr.	2007	2008	2009	2010	2011 a ďalšie roky	
Špecifický cieľ č.4: zabezpečiť trvalý hospodársky rozvoj obce., Ekonomický rast dosiahnuť podporou rozvoja podhorského poľnohospodárstva, remesiel, ovčiarstva a podporou predaja produktov na regionálnych trhoch.							
Príprava priemyselnej lokality	5 000 500		3 000 300	1 500 200			
Spolu špec.c. 4	5 000 500		3000 300	1500 200			
Špecifický cieľ č.5 : napomáhať a podporovať aktivity a činnosti rozvoja cestovného ruchu, rozširovaním doplnkových služieb CR v obci a podporovať kultúrne a športové aktivity, skvalitniť propagáciu obce.							
Viacúčelové ihrisko	2 000 700		1 300 500			100	
Zriadenie nenáročných športových plôch	100 100		100				
Obnova lyžiarskeho areálu Mikanová							
Detské ihrisko	200 200			50	50	100	
Spolu špec.c. 5	2 300 1 000		1300 600	100	100	200	
Špecifický cieľ č. 6 : skvalitniť životné prostredie a zlepšiť životné podmienky pre obyvateľov obce dodržiavaním regulatívov územného plánu obce, vytvoriť podmienky pre možnosť výstavby nových bytových jednotiek.							
Lokalita Podžiar, Horné a Dolné Dlhé, pod ihriskom	800 800	200	100	100	200	200	
Spolu špec.c. 6	800 800	200	100	100	200	200	

17. Zabezpečenie a realizácia

Vypracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce T. Kľačany , plní obec jednu zo základných princípov regionálnej politiky - princíp programovania.

Implementácia jednotlivých projektov si vyžaduje konkrétnych ľudí, ktorí budú viesť projekt od začiatku do konca. Projekty možno uskutočňovať vlastnými silami obce alebo za pomoci externistov. Práve prepojenie interných a externých nositeľov projektov urýchli proces realizácie stratégie, resp. môže prebiehať paralelne realizácia viacerých projektov naraz. Je však potrebné, aby existovala koordinačná skupina, ktorá bude dostatočne operatívna a zložená z ľudí verejného a súkromného sektora.

Finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja a zdroje financovania

Jednotlivé projektové zámery obce budú uskutočňované na základe rozhodnutí obecného zastupiteľstva a podľa finančných možností a to z vlastných zdrojov a zo zdrojov domácich a zahraničných grantov, prípadne zo sponzorských príspevkov.

Na finančné zabezpečenie podpory regionálneho rozvoja možno použiť prostriedky:

- štátneho rozpočtu,
- štátnych fondov - dotácie,

- rozpočtu samosprávnych krajov,
- rozpočtu obcí - vlastné prostriedky,
- prostriedky fyzických osôb - sponzorský príspevok alebo dar,
- úvery domácich bánk,
- úvery a príspevky medzinárodných organizácií.

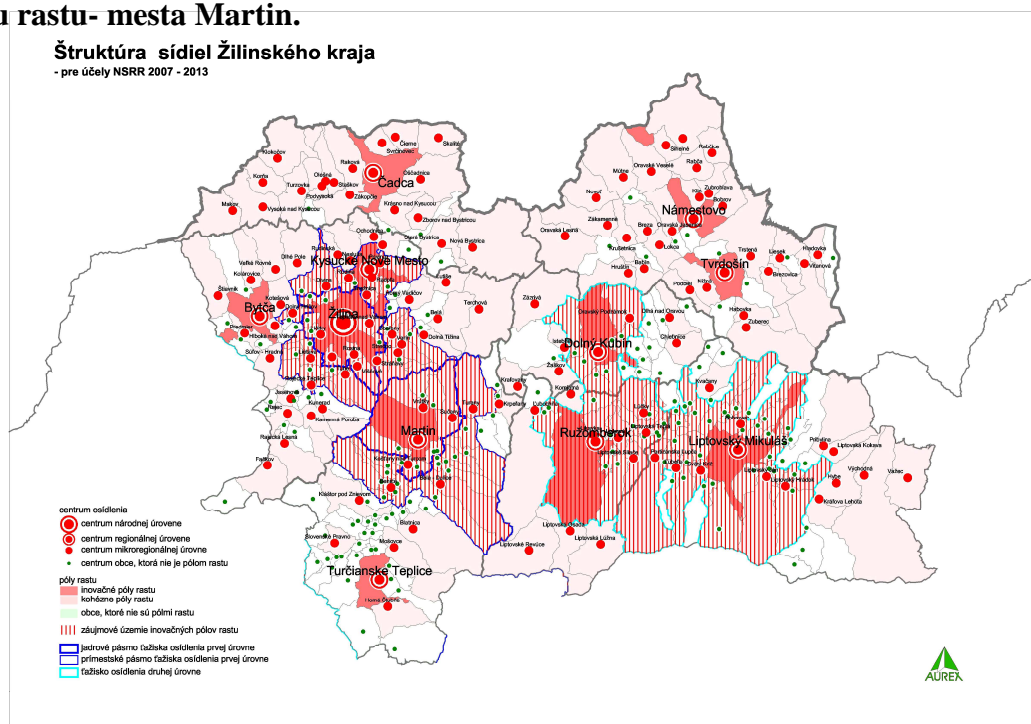
Dôležitým doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja môžu byť prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Celková potreba získania finančných prostriedkov je nasledovná :

Roky	2007	2008	2009	2010	2011 d'alšie roky
Vlastné zdroje	1 854	6 591	3 705	2 690	3 760
Štátne zdroje a iné					
EU fondy	2 100	40 700	25 798	15 550	8 968
SPOLU	3 954	47 291	29 503	18 240	12 728

Možnosť získať verejné a finančné zdroje z rozpočtu Európskej únie a národného rozpočtu Slovenskej republiky je často viazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov umožní obci orientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov, ako aj podmienok sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov.

Pomoc zo štrukturálnych fondov je určená regiónom a oblastiam, ktoré vykazujú nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Podľa platných pravidiel Európskej únie sú podporované tie regióny, ktoré zodpovedajú ekonomicky a geograficky stanoveným Cieľom štrukturálnej politiky. Obec patrí do NUTS III, ktorý predstavuje podporu regiónom, v ktorých podiel HDP na obyvateľa v priemere za posledné tri kalendárne roky dosiahla menej ako 75% priemeru členských štátov Európskej únie. **Obec nie je zahradená medzi inovačné alebo kohézne póly rastu. Je obcou, ktorá nie je pólom rastu, ale je ležiacou v záujmovom území inovačného pólu rastu- mesta Martin.**

Prideľovanie finančných prostriedkov pre jednotlivé strategické ciele z fondov Európskej únie pre územie bude riadené na základe nasledujúcich strategických dokumentov:

Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky,
Sektorové operačné programy,
Regionálny operačný program na roky 2007 – 2013,

Program rozvoja vidieka SR.

Obec netvorí pól rastu, je len v záujmovom území inovačného pólu rastu (Martin), preto sa môže zaujímať o podporu z eurofondov prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR.

Možnosť získať verejné a finančné zdroje z rozpočtu Európskej únie a národného rozpočtu Slovenskej republiky je často viazaná na schopnosť obce spolufinancovať rozvojové projekty z vlastných zdrojov, prípadne zo zdrojov súkromných investorov. Prehľadné usporiadanie rozvojových zámerov umožní obci orientovať sa v škále dostupných podporných zdrojov, ako aj podmienok sprevádzajúcich získanie týchto zdrojov.

Ak budeme uvažovať s vyčlenením finančných prostriedkov v objeme 10% (ročne) z bežných výdavkov obce na kofinancovanie projektov z eurofondov, potom môžeme predpokladať (pri plnej úspešnosti) so získaním cca 15 až 20 mil. Sk ročne.

Ak porovnáme objem požiadaviek a objem predpokladaných zdrojov, môžeme konštatovať, že pri plnej úspešnosti schválenej podpory projektov z eurofondov dokážeme pokryť požiadavky (mimo roka 2008) akčného a finančného plánu, čo sa dá hodnotiť ako reálne.

18. Monitorovanie

Aby boli jednotlivé projektové zámery programového dokumentu obce realizované v súlade s princípmi efektívnosti a účinnosti vynakladania finančných prostriedkov je potrebné, aby na úrovni obce bola zriadená koordinačná komisia z poslancov, pod vedením starostky obce, ktorej úlohou bude monitorovať celkový proces implementácie stratégie a navrhovať, v prípade potreby, zmeny v realizácii strategických plánov, ich doplnenie, prípadne prípravu nových dokumentov potrebných pre napĺňanie globálneho cieľa obce. Doporučuje sa pravidelne ročne v OZ vyhodnocovať plnenie akčného plánu PHSR obce, prípadne celý program modifikovať.

Dokumenty a použitá literatúra

V súlade so snahou Slovenskej republiky o znižovanie rozdielov v úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce na roky 2007 - 2013 nasledovné strategické dokumenty:

- * Národný strategický referenčný rámec Slovenskej republiky
- * Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja
- * Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja (O8/2007)
- Sociálno-ekonomická stratégia ZCR TVFC
- Zdravotno-hygienická charakteristika okresu Martin
- Šikura : Miestopisné dejiny Turca
- Beňko : Starý Turiec
- História a súčasnosť miest a obcí Turca
- Návrh UPN Z

- Štatistické údaje okresu Martin
- Majtán : Názvy obcí a miest SR

Záverom treba skonštatovať, že obecny úrad poskytol spracovateľovi všetky požadované podklady potrebné k vypracovaniu PHSR a tento strategický dokument priebežne prerokovával s poslancami obecného zastupiteľstva, v pracovných skupinách, v komisiách a nakoniec s verejnosťou všetkými obvyklými spôsobmi (zhromaždenie, zverejnenie na úradnej tabuli a na internetovej stránke obce).

Vypracoval, na základe podkladov OÚ T. Kľačany, Ing.Lubomír Bernát
September 2007- december 2007

Prerokované so starostkou obce dňa : 19.9.2007, 25.9.2007, 20.11.07, 20.12.07, 16.1.08

Prerokované s poslancami obecného zastupiteľstva dňa

Zverejnené na pripomienkovanie občanov, na úradnej tabuli v dobe od 23.11.07, do 7.12.07.

Prerokované s dotknutými obcami a orgánmi štátnej správy: od 14.11.07 do 18.12.07

Schválené v OcZ dňa :